

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2014

Denis Fiebrich

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EKONOMICKÉ ŽURNALISTIKY

Babyboxy jako ekonomické a právní východisko pro matky nechtěných dětí

Baby boxes as economic and legal basis for the mothers of unwanted children

Student: Bc. Denis Fiebrich

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. PaedDr. Milan Sekanina, CSc.

Ostrava 2014

Zadání diplomové práce

Student:

Bc. Denis Fiebrich

Studijní program:

N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6202T095 Ekonomika a právo v žurnalistice

Téma:

Babyboxy jako ekonomické a právní východisko pro matky nechtěných dětí

Baby Boxes as Economic and Legal Basis for the Mothers of Unwanted Children

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Historie babyboxů v Česku a jejich současná právní legislativa
3. Ekonomické aspekty existence babyboxů v ČR
4. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

HESS, Ludvík. *Co jste se v novinách nedočeti o babyboxech*. Praha: Petrklíč, 2009. 175 s. ISBN 978-80-7229-233-2.

HESS, Ludvík. *Stařec a kuře*. Praha: Petrklíč, 2011. 202 s. ISBN 978-80-7229-279-0.

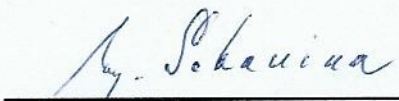
NOVOTNÁ, Věra a Vladimír FREJT. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. 256 s. ISBN 978-80-86723-77-8.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. PhDr.PaedDr. Milan Sekanina, CSc.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 25.04.2014

Doc. PhDr.PaedDr. Milan Sekanina, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.

Přílohy č. 1 až 9, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnil.

.....

Poděkování:

Rád bych touto cestou poděkoval panu Doc. PhDr. Peadr. Milanovi Sekaninovi, CSc., paní Ing. Janě Gibarti Ph.D. a panu Ludvíku Hessovi za jejich ochotu, rady a pomoc při zpracovávání této práce.

Obsah

1 Úvod	4
2 Historie péče o nechtěné děti a hodnocení rozmachu babyboxů v ČR	6
2.1 Historie péče o nechtěné děti	6
2.1.1 Historie a současnost péče o nechtěné děti ve světě	6
2.1.2 Historie a současnost péče o nechtěné děti na území České republiky ...	12
2.2 Profil Ludvíka Hesse	16
2.3 Hodnocení rozmachu babyboxů v České republice	18
3 Vyčíslení nákladů na výchovu dítěte v rodině a ústavní péči	39
3.1 Vyčíslení nákladů na výchovu dítěte ve fungující rodině	39
3.2 Kalkulace nákladů na ústavní výchovu dítěte	43
3.2.1 Zařízení ve zdravotnické oblasti	44
3.2.2 Zařízení ve školské oblasti	44
3.3 Sumarizace nákladů na zřízení a provoz sítě babyboxů	47
4 Legislativa ošetřující práva dětí odložených do babyboxů	54
4.1 Legislativa ošetřující práva dítěte vloženého do babyboxu a následný postup zainteresovaných orgánů	54
4.1.1 Legislativa ošetřující práva dítěte odloženého do babyboxu	54
4.1.2 Postup zainteresovaných orgánů po odložení dítěte do babyboxu	57
4.2 Komparace zákona o rodině a nového občanského zákoníku	60
5 Závěr	63
Seznam použité literatury	65

1 ÚVOD

Téma babyboxů jsem si zvolil, protože se jedná o poměrně kontroverzní záležitost. Na straně jedné stojí laická veřejnost, která z velké většiny projektu od prvopočátku fandí a vnímá jej jako nezbytnost řešící těžkou životní situaci některých matek. Na straně druhé pak stojí odborné kruhy, které mají možnost věc přímo ovlivnit, a které od počátku projektu až po současnost vytvářejí větší či menší překážky pro jeho fungování. Jistou roli zde sehrála i osoba zakladatele babyboxů pana Ludvíka Hesse a důvody, které jej motivovaly.

České babyboxy jsou v oblasti péče o nalezené děti poměrně novým fenoménem, o kterém toho bylo již hodně řečeno. Touto problematikou se i po deseti letech zabývá řada státních institucí, dále také odborníci na medicínu, právo a v neposlední řadě i média. S návrhem tohoto projektu přišel v roce 2004 Ludvík Hess, jako s další alternativou k utajeným a diskrétním porodům. Tuto myšlenku se podařilo po překonání administrativních bariér prosadit a roku 2005 začal fungovat první babybox v areálu hloubětínského GynCentra. V současnosti funguje po celé České republice síť šedesáti babyboxů, z níž byl zatím poslední, pořadovým číslem šedesát, uveden do provozu 27. února ve Valašském Meziříčí. Babyboxy zachránily za deset let své existence 105 dětí. I přes očividný společenský přínos byly a jsou od samotného počátku babyboxy paradoxně kritizovány Ministerstvem zdravotnictví a některými členy odborné pediatrické a právnické společnosti.

Teoretickou částí této diplomové práce je druhá kapitola, v níž pomocí historické metody popíšu minulost péče o nechtěné děti a historické předchůdce dnešních babyboxů ve světě a na území České republiky. Dále se zaměřím na sestavení profilu samotného zakladatele babyboxu Ludvíka Hesse, přičemž popíšu jeho minulost a motivy, které jej k vytvoření této sítě schránek na nechtěné děti přivedly. Následně chronologicky popíšu a zhodnotím rozmach sítě babyboxů v České republice od počáteční myšlenky o realizaci tohoto projektu až po stav, v jakém se nachází dnes. V této kapitole se zaměřím také na úlohu, kterou hrála v souvislosti s tímto tématem média. V této části diplomové práce budu čerpat informace z knih, které napsal pan Hess a z internetových stránek www.babybox.cz.

V praktické části diplomové práce se budu ve třetí kapitole zabývat vyčíslením ekonomických nákladů na výchovu dítěte v rodinném prostředí do jeho devatenáctého roku života, které následně komparuji s kalkulací nákladů na ústavní výchovu dítěte. V závěru kapitoly vyčísím, na základě zjištěných faktů, náklady na vybudování, údržbu a provoz sítě babyboxů od otevření první schránky až k datu 6. dubna 2014. U všech výpočtům použiji statistické postupy, konkrétně analýzu a následnou syntézu. Při těchto kalkulacích využiji především informace dostupné na internetu. Vzhledem k obsáhlosti právní problematiky tohoto tématu, bylo zapotřebí vyčlenit pro legislativu zvláštní kapitolu navíc.

Ve čtvrté kapitole popíšu vybrané pasáže z mezinárodní a české legislativy, které upravují práva dítěte odloženého do babyboxu. Dále bude následovat analýza postupu zainteresovaných orgánů sociálně právní ochrany a soudu, který následuje po odložení dítěte do babyboxu a jímž se dítě dostává do náhradní rodinné péče. Na konci čtvrté kapitoly přiblížím pomocí komparace nejdůležitější změny, které proběhly v důsledku nahrazení zákona o rodině novým občanským zákoníkem. Při této komparaci se zaměřím především na část zákona spojenou s osvojením dítěte odloženého do babyboxu. K získání potřebných informací zde použiji knihu o sociálně-právní ochraně, Úmluvu o právech dítěte a s tím související legislativu České republiky.

Cílem této diplomové práce je zjistit, jak hluboko do světové a české historie sahá péče o nechtěné děti a jakou měla v historickém vývoji podobu. Další otázkou zde je, zda babyboxy, tak jak je známe dnes, plní svou úlohu, a jakou roli v jejich vývoji hrála média. Z ekonomického hlediska je třeba nalézt odpověď na otázku, jestli se skutečně matka nebo rodiče mohou dostat do natolik tíživé situace, aby museli své dítě do babyboxu vložit a v jakém poměru jsou náklady rodinné péče k ceně té ústavní. Dalším cílem je vyčíslit finančních náklady na projekt Babybox od jeho počátku až do podoby, jak jej známe dnes. Poslední neznámou tohoto tématu je, zda se skutečně jedná o postup v souladu s právem, pokud se matka rozhodne odložit své dítě do babyboxu a jaké změny v tomto ohledu přinesla změna zákonů.

2 HISTORIE PÉČE O NECHTĚNÉ DĚTI A HODNOCENÍ ROZMACHU BABYBOXŮ V ČR

2.1 Historie péče o nechtěné děti

2.1.1 Historie a současnost péče o nechtěné děti ve světě

Péče o nechtěné děti je fenomén, který vznikl již v době, kdy se formovala lidská společnost. V dávných dobách se děti bez rodičů ujímali příslušníci jejich kmene, klanu, či nejbližší příbuzní. Podle písemných pramenů bylo samotné odložení dítěte ve starověku poměrně běžným činem, který měl nezřídka také velmi krutou podobu. [1], [2]

Jako příklad zde dobře poslouží starověká Sparta, kde každého novorozence musel otec dítěte předvést zdravotní komisi. Ještě před samotnou prohlídkou okoupala matka své dítě ve víně. Pokud bylo dítě slabé, nebo neduživé, pak již koupel ve víně velmi špatně snášelo. Poté, co otec předvedl novorozeně komisi, která uznala, že je zdravé a dobře vyvinuté, si své dítě mohli rodiče nechat. Ovšem v případě, kdy dítě při zdravotní prohlídce nevyhovělo a komise jej označila za slabé, nebo jakkoliv defektní, pak existovaly dvě možnosti. Dítěte se mohli ujmout níže postavení obyvatelé Sparty, helióti. Nicméně tato možnost byla do značné míry problematická, protože v nižších vrstvách spartské společnosti vládla velká chudoba a helióti se snažili početí více než jednoho dítěte zabránit. V případě, kdy zdravotní komise dítě z výše zmíněných důvodů odmítla a nebyl nikdo, kdo by se jej ujal, pak muselo být svrženo do propasti v pohoří Taygétos. V antickém Římě většinou volily matky nechtěných dětí možnost odložit novorozence na veřejném místě, kde mělo dítě naději, že se jej někdo ujme. Nejběžněji se takto odložené děti našly na tržišti. [1], [2]

Rovněž staří Arabové zacházeli s dětmi velmi krutě. Novorozenci, které kvůli bídě nedokázali rodiče uživit, byli pohřbíváni zaživa. Tento zvyk změnil až Mohamed, který příslibil, že se bude o děti z chudých rodin starat a chránit jejich zájmy. „Jeho předpisy na ochranu kojenců a jejich matek, jakož i těhotných žen a šestinedělek, překonaly římské

právo i Starý a Nový zákon,“ uvádí Hess (2011, str. 119). Tímto činem Mohamed vytvořil základ sociální péče, která se po jeho smrti stala výchozí populační politikou pro nadcházející výboje Arabů. [2]

S rozvojem lidské společnosti se péče o dětské nalezenky ujímaly obce, města a také církve. V pátém století ve Francii nechala církev u kostelů postavit mramorové mísy, do kterých mohly matky odkládat nechtěné děti. Roku 787 vznikl v Miláně jeden z prvních domů pro nechtěné děti nazývaný Xenodochium. Jemu podobné domy pro nalezenky postupně vznikaly v Římě a mnoha dalších městech po celé Itálii. V následujícím století se začaly využívat technicky dokonalejší zařízení. Nacházely se na branách nebo zdech klášterů a nemocnic. Zdokonalení spočívalo v otočném mechanismu, takže matka mohla anonymně odložit nechtěné dítě, otočením tohoto zařízení jej přemístila do budovy kláštera a zvonkem zavolala pomoc. [1]

Schránky velmi podobné dnešním babyboxům se v Itálii začaly používat ve 12. století. Jejich stavbu nařídil v prvním roce svého pontifikátu papež Inocenc III., kterému se nelíbilo, že římské matky v bezvýchodné situaci shazovaly své nechtěné novorozence do řeky Tibery. Italské kláštery měly dle jeho nařízení za povinnost vybudovat schránky na odkládání a záchranu nechtěných dětí. Tato zařízení se běžně nacházela na bráně kláštera. Matka vložila své dítě do schránky a pomocí zvonku přivolala jeptišky, které se dítěte ujaly. Tento předchůdce babyboxu byl také v Nemocnici nevinátek (Ospedale degli Innocenti), která byla otevřena roku 1445 na florentském Piazza d. Santissima Annunziata. Během prvních dvou staletí provozu této nemocnice mohli obyvatelé Florencie anonymně vložit novorozence do nádoby v okně, které se nacházelo na přední stěně portiku a zvonkem přivolat dítěti pomoc. [1], [25]

Po více než dvou staletích, roku 1660, byl tento portál odstraněn. Nahradil jej novější, který se na boční straně portiku nachází dodnes. Florentské matky do něj mohly odkládat své nechtěné děti dalších tři sta let, až do poloviny 20. století. Ve chvíli, kdy někdo dítě v tomto okně odložil, se novorozence ujal personál sirotčince. Údaje o každém dítěti zaměstnanci ihned zapsali na novou stránku matriční knihy. Totožnost matky, nebo toho, kdo dítě přinesl, byla vždy utajena. [25] Pro konkrétní představu o podobě portálu s oknem pro odložené děti viz Obr. 2.1.

**Obr. 2.1 Kolo nalezenců v Ospedale degli Innocenti
(Nemocnice neviňátek)ve Florencii**

Zdroj: HESS, L. *Co jste se v novinách nedočetli o babyboxech*, 2009, s. 171.

První záznamy o schránkách na odložení nechtěných dětí v Německu pocházejí ze 14. století. Tyto schránky se nacházely v Kolíně nad Rýnem a Ulmu. Roku 1709 vybudoval holandský misionář v hamburském sirotčinci schránku na odkládání novorozenců. Velký počet nechtěných dětí, které matky do této schránky uložily, však po pěti letech provozu tohoto předchůdce babyboxu překročil ekonomické kapacity sirotčince. Proto bylo nutné tuto schránku odstranit. Několik zařízení tohoto typu provozovaly od roku 1764 sirotčince v Kastelu a od roku 1811 také v Mainzu. [1]

Nejstarší zmínka o pařížském předchůdci babyboxu pochází z první poloviny 17. století. Takzvaná věž pro opuštěné se nacházela v kostele Saint Vincent de Paul. Počty těchto zařízení umístěných především do nemocnic brzy vzrostly až na 251. Velmi rychle pak stoupalo také množství dětí odložených do věží pro opuštěné a to až o několik desítek tisíc ročně. Kvůli neúnosnému růstu počtu odložených dětí a ekonomické krizi, ve které se Francie nacházela, bylo nutné tato zařízení zrušit a nahradit je přijímacími kanceláři. V přijímací kanceláři mohli rodiče nechtěné dítě beztrestně a anonymně odložit, přičemž dostali také radu, jak si mají dále počínat. [1]

V polovině 18. století se ve Francii podařilo zavést nový způsob, jímž se mohla rodička legálně zbavit nechtěného dítěte. Matka zde měla možnost odložit svého novorozence do nalezince, kde fungoval výše popsáný systém otočných přihrádek, do kterých se dítě vložilo a prostým pootočením se z ulice přemístilo do budovy nalezince. Na zřizování nalezinců měl, kromě charitativních účelů, své zájmy také stát. Při prosazování své populační politiky Francie jednoznačně preferovala nalezené mužského pohlaví, kterých mohla později využít při budování armády. [2]

V Paříži matky odkládaly do nalezinců nemanželské děti, ale v některých případech i novorozence zplozené v manželském loži. Odkládání dětí bylo v Paříži poměrně běžné a vedly se o něm podrobné statistiky. Roku 1745 přibýlo do pařížských nalezinců 3233 dětí, v roce 1766 jich rodiče odložili 5604 a roku 1772 se v nalezincích ocitlo 7676. [2]

Pro lepší představu, v roce 1772 se v Paříži narodilo 18 713 dětí. Lze předpokládat, že statistiku zkreslily počty dětí pocházejících z venkova, kde nalezince nebyly, ale pokud bychom vycházeli pouze z počtu dětí narozených toho roku v hlavním městě Francie, pak bychom museli konstatovat, že do nalezinců z nich bylo odloženo celkem 41%. Sociální politiku nalezinců prosazoval také Napoleon Bonaparte. Ten nařídil, aby byly schránky pro odkládání nechtěných dětí instalovány v každé francouzské nemocnici. [2]

V Anglii a Irsku fungovaly otočné konstrukce pro odkládání dětí především na branách sirotčinců od roku 1730. Provoz těchto zařízení, stejně jako celých sirotčinců, hradil stát prostřednictvím chudinských daní. Z historických pramenů ovšem vyplývá, že kola pro nalezené neměla dlouhého trvání. Například v Dublinu je zrušili po necelých sto letech, v roce 1826. [1]

Podle patentu královny Marie I. vydaného roku 1783 musela být v každé městské nemocnici v Portugalsku a Brazílii instalována takzvaná kola pro bezmocné, nahé (roda dos expostos). Jako první otevřela tuto schránku v Brazílii nemocnice Santa Casa de Misericórdia v São Paulu. Kola pro bezmocné, nahé zanikla po dlouhých rozpěřích roku 1949, tedy po 166 letech. [1]

Takto vypadala minulost péče o nechtěné děti v některých zemích, které jsem se rozhodl zmínit. Pokud bychom se ale ohlédlí do nedávné minulosti několika posledních desetiletí, pak bychom zjistili, že v řadě zmíněných států, ve kterých byla zařízení na

záchranu nalezců zrušena, se toto východisko pro ženy v nelehké životní situaci ukázalo být, záhy po svém zrušení, nezbytným.

Na výše zmíněnou tradici zavedenou papežem Inocencem III. roku 1198 a ukončenou v polovině minulého století v Itálii navázal projekt Culla per la Vita (Kolébka pro život) iniciovaný v roce 2006 Hnutím pro život. K oživení této instituce došlo především kvůli růstu počtů svobodných matek a dětí, které se narodily do nekompletních rodin, a také díky vlně ilegálních přistěhovalců, jejichž rodiny nemají vždy dostatek prostředků na zaopatření novorozeněte. [1], [2]

Díky tomuto projektu se Hnutí pro život podařilo otevřít třicet dva schránek. Jedna z nich, zprovozněná v prosinci roku 2006 v areálu Římské polikliniky, zachránila život nechtěného dítěte již v únoru 2007. Další kolébka pro život bude umístěna do nemocnice Svatého Ducha ve Vatikánu, tedy do míst, kam z historického hlediska patří, protože zde podobné zařízení existovalo. [1], [2]

Tyto moderní schránky mají podobu chráněné kolébky, která je vybavena signalizací, jež v případě nutnosti upozorní na odloženého novorozence jeptišky. Hnutí pro život pracuje s myšlenkou, že by takováto kolébka měla být v každém městě. V roce 2011 Itálie evidovala tři stovky nechtěných dětí, přičemž zoufalé matky odkládají během roku 45 dětí. [2]

Německo má svou dobu babyboxů již od 12. června roku 2001. Nezisková organizace Sternipark v rámci projektu Findelbaby (nalezenec) provozovala roku 2011 po celém Německu 98 moderních schránek (babyklappe) na odkládání nechtěných dětí. Ke konci roku 2011 bylo v německých schránkách odloženo celkem 221 novorozenců. Projekt Findelbaby se neomezuje pouze na provoz babyklappe, ale poskytuje matkám asistenci při anonymních porodech, zajišťuje bezplatnou možnost krizového ubytování a provozuje dvacet čtyř hodinovou nouzovou linku. Kromě organizace Sternipark provozuje v Německu schránky pro nechtěné děti také společnost Babykörbchen. Do projektu Babyklappe se v roce 2001 zapojilo také Rakousko. Tamějších patnáct schránek se nachází v oblastech Dolní Rakousko, Horní Rakousko, Korutany, Salzburg, Štýrsko, Tyrolsko a Vídeň. V rakouských Babyklappe rodiče odložili 55 dětí. [1], [2], [22]

Na Slovensku v současnosti provozuje Hniezda záchrany občanské sdružení Šanca pre nechcených. Z počátku se sdružení snažilo od roku 2004 zprovoznit tři veřejně

přístupné inkubátory, ve kterých by mohli rodiče odkládat své nechtěné děti. V současnosti provozuje sdružení Šanca pre nechcených 16 Hniezd záchrany, které zachránily již 30 dětí. V Maďarsku existovala první schránka pro nalezence od roku 1996 v budapešťské nemocnici Schopf-Merei Agost. Nyní je po celém Maďarsku v provozu celkem osm těchto zařízení. [2]

Schweizerische Hilfe für Mutter und Kind, švýcarská nadace pro pomoc matce a dítěti, zajišťuje od roku 2001 provoz jedné schránky ve spolupráci seinsiedelnskou oblastní nemocnicí. Švýcarská obdoba českého babyboxu se nazývá Babyfenster (dětské okénko) a od svého založení zachránila životy šesti dětí. [2]

V návaznosti na Mohamedův slib péče o nechtěné děti, který byl zmíněn výše, je vhodné mezi zeměmi arabského světa upozornit na Pákistán. Abdussattár Édhí se touto myšlenkou zabýval již v okamžiku vzniku Pákistánu v roce 1947. Několik let poté otevřel tento muž v Karáči bezplatnou nemocnici pro nejchudší vrstvy obyvatel. U kanceláří Édhího nadace Edhi Foundation, založené roku 1952, je pod mottem „Nezabíjejte své dítě“ umístěna kolébka, do níž matky každý měsíc odloží průměrně 90 dětí. Této nadaci se podařilo rozmístit své kolébky po celém Pákistánu. Poblíž každé kanceláře se nachází jedna. Tento projekt za dobu své existence zachránil 16 700 novorozenců. [1], [2]

Naproti tomu, některé vyspělé země, jejichž minulost politiky péče o děti byla také zmíněna výše, dnes zařízení podobná babyboxům nemají. Například ve Francii schránky pro odkládání nechtěných dětí neexistují od počátku 20. století. V současnosti mají francouzské matky, které své dítě nechtějí, možnost anonymního porodu, po němž zůstane novorozenec v nemocnici a následně poputuje do adoptivní rodiny. [1]

Další takovou zemí je Velká Británie, kde v současnosti babyboxy nefungují z důvodu legislativní bariéry. Podle zákona je zde trestným činem jakýmkoliv způsobem opustit dítě mladší dvou let. Tento fakt nicméně kompenzuje poměrně snadná možnost umístit dítě do adoptivní rodiny, pokud se o něj matka nedokáže z různých důvodů starat. [1]

Ve Spojených státech amerických bylo odložení dítěte trestným činem a obdoby babyboxů neexistovaly až do roku 1999, kdy se vůči této záležitosti změnil postoj státu Texas. Od přelomu tisíciletí zde na úřadech sociální péče, v nemocnicích, policejních a hasičských stanicích funguje v rámci programu „baby-safe-haven laws“ síť „bezpečných

útočišť.“ Jejich provoz upravuje zákon na obranu a ochranu novorozených dětí před opuštěním. Tento zákon, který prozatím přijalo 37 států, má v každém státě USA odlišnou podobu. Od svého založení zachránily bezpečná útočiště více než tisíc dětí. [1], [2], [22]

Do těchto schránek mohou matky v tísnivé životní situaci odložit své nechtěné dítě, aniž by tím porušily zákon. Zákon má ovšem určitá omezení, například za novorozené dítě se považuje pouze dítě, které není starší třiceti dnů a mladší než tři dny. Matka může do třiceti dnů od odložení dítěte své rozhodnutí změnit a vzít si novorozence zpět. V okamžiku vypršení třicetidenní lhůty rodiče ztrácejí rodičovská práva a dítě může být umístěno do adoptivní rodiny. [1], [2], [22]

Na základě výše zmíněných skutečností z historie schránek na odkládání nechtěných dětí a péče o tyto nalezenky lze pouze konstatovat, že téma schránek na děti a všeho, co s nimi souvisí, není ani ve světových dějinách zdaleka novou záležitostí, ba naopak. Nyní se zaměřím na historii předchůdců babyboxů na území České republiky.

2.1.2 Historie a současnost péče o nechtěné děti na území České republiky

První zmínky o organizaci, která pečovala o sirotky, pocházejí z roku 1573. Tehdy vznikla v Praze Italská kongregace Nanebevzetí Panny Marie při Vlašské kapli na Starém Městě. Založili ji pražští Vlaši za účelem pomoci chudým a především nalezcům a osiřelým dětem. Vlaši prostřednictvím své kongregace založili roku 1602 v nynější Vlašské ulici Vlašský, nebo též Italský, špitál pod Jánským vrškem, jenž fungoval jako nalezinec a sirotčinec a posléze rovněž jako porodnice. [25]

V polovině 18. století, na počátku vlády české a uherské královny a římské císařovny Marie Terezie, hrozil ženám, které porodily nemanželské dítě trest smrti. Marie Terezie svým výnosem rozhodla, že tyto většinou chudé ženy nebudou potrestány. Naopak, její výnos nařizoval soudům, aby těmto ženám v nelehké životní situaci pomáhaly. Tento výnos zároveň stanovoval hrdelní trest pro muže, který ženě sliboval sňatek a v okamžiku, kdy se dozvěděl o těhotenství ženy, od slibu manželství ustoupil. [24], [25]

Výše zmíněný Vlašský špitál však přestal kapacitně vyhovovat již za vlády Marie Terezie, která roku 1762 nařídila stavbu zařízení, jež by mohlo poskytnout zázemí těhotným ženám z chudinských vrstev obyvatelstva. Císařovna však na tento účel

nevyčlenila dostatečné peněžní prostředky, a proto bylo nezbytné hledat mecenáše. Ty se podařilo najít v osobě Augusty Kinské z Vchynic a Tetova a několika dalších dárek z řad pražských šlechticů. Za získané peníze se pak podařilo koupit a přestavět v období let 1765 a 1766 osm domů v nynějších ulicích Soukenická a Klimentská na nalezinec a porodinec. Tento ústav v ulicích Soukenická a Klimentská existoval necelých třicet let, nicméně jeho vznik a způsob fungování jsou důležitým důkazem o vyspělosti sociální politiky v rakouskouherské monarchii. [22], [25]

Podle zřizovací listiny nalezince, která byla vytvořena na základě dekretu císařovny Marie Terezie, představovala hlavní příčinu vzniku porodince a nalezince neúnosně vysoká porodní mortalita nemanželských dětí a jejich matek, která byla způsobena především jejich sociálním vyloučením. Tento ústav tedy nabízel padlým ženám bezpečné útočiště a zároveň možnost nápravy. Děti, které v porodinci přišly na svět, získaly ústavní výchovu a také šanci na úspěšný vstup do společnosti. [22]

V dokumentech bylo přímo uvedeno, že se jednalo o první nalezinec pro starší děti a porodinec a ubytovnu pro svobodné matky se spádovým charakterem pro celé Čechy. Další z dochovaných historických listin je provozní řád tohoto zařízení. Ten obsahuje podrobný rozpis denních povinností chovankyň se silným důrazem na disciplínu a duchovní spásu. Za nedodržování tohoto řádu čekalo padlou ženu vyloučení z ústavu. Viz příloha č. 1. Personál porodince sestával ze správce, jeho manželky, porodní báby a kaplana. V případě, kdy porod proběhl bez komplikací, a rodička byla v pořádku, pak musela do desíti dnů porodinec opustit. Ženy se s náležitým poučením, jak vést ctnostný život, vracely do místa svého bydliště či služby. Je třeba zdůraznit, že svobodná matka mohla takto využít služeb porodince pouze jednou. [22]

Tito novorozenci putovali do péče kojných, jež dostávaly za své služby peněžní příspěvek a také oblečení pro děti. Po odstavení se o děti starali ústavem placení pěstouni, na které pravidelně dohlížel představený porodinec. Ve svých šesti nebo sedmi letech se chovanci opět vraceli do nalezince, kde se jim dostalo vzdělání, a naučili se pracovat. Po dovršení patnácti let odcházeli chlapci do učení a děvčata do služby. Chovanci však stále zůstávali pod dohledem nalezince, který jim přispíval na šaty a děvčatům také na věno. Pozdější josefínský císařský reskript zrovnoprávnil děti manželské a nemanželské. Čímž dětem z nalezinců císař umožnil přístup ke všem profesím. Tím pádem je možno hovořit o

přímém předstupni sociálních a zdravotnických zařízení, které jsou řízeny a financovány státem. [22]

Porodinec a nalezinec sv. Máří Magdaleny v Soukenické ulici čerpal finance ze státní a soukromé sféry. Samotnou stavbu tohoto ústavu financovala, jak již bylo řečeno výše, nadace pražské šlechty. Nicméně peníze na provoz zařízení pocházely z daní za maškarní plesy a inscenace stanovené divadelní hry. [22]

Ústav sv. Máří Magdaleny v Soukenické ulici se v lednu 1776 podařilo císařským reskriptem sloučit s Vlašským špitálem a v následujícím roce 1777 se do tohoto komplexu začlenil také francouzský špitál sv. Ludvíka na Senovážném náměstí. Roku 1777 se rovněž podařilo Vlašský špitál na Jánském vršku rozšířit o dům zvaný „U dvou zlatých lvů“ stojící v současné Šporkově ulici, v němž vznikla porodnice s dvacítkou postelí a třemi porodními lůžky. [22], [25]

Na reformy Marie Terezie navázal její syn, císař Josef II., který výše zmíněným reskriptem zrovnoprávnil manželské i nemanželské děti a přijal řadu výnosů, které garantovaly pomoc svobodným matkám. Ve všeobecných nemocnicích vznikaly díky jeho reformám zvláštní porodnice pro nemajetné ženy. Velkou měrou se podílel na vzniku Pražské všeobecné nemocnice na pražském Karlově náměstí. [24], [25]

V komplexu této nové nemocnice bylo i porodnické oddělení, na které mohly, díky zvláštnímu uspořádání místností, těhotné ženy v anonymitě vstoupit a zase odejít. Porodnice měla dvoje dveře, do prvních chodily ženy, u kterých nebylo jejich těhotenství spojeno s negativním postojem ze strany jejich okolí. Druhými dveřmi vstupovaly ženy, jež chtěly své těhotenství utajit a nevystavit se tak veřejnému odsouzení, které by je, jako svobodné matky, v této době čekalo. Tímto způsobem se podařilo zachránit řadu dětí, které by jinak často umíraly rukou vlastní matky, která by v tomto činu viděla jediné možné východisko. [24], [25]

Díky Josefovým reformám se podařilo reorganizovat pražské špitály. Naneštěstí vedla tato reorganizace velmi často k uzavření daného ústavu. Na základě směrnic gubernia vydaných roku 1784 byly striktně stanoveny kategorie zdravotnických zařízení. To fakticky znamenalo kontrolu stavu všech chovanců a jejich přemístění do nově stanovených typů ústavů, které se ale velmi často nacházely v jiných budovách. Císař Josef II. takto zrušil svou reformou veřejného zdravotnictví Vlašský špitál i s přidruženým

nalezincem a porodincem sv. Máří Magdaleny v Soukenické ulici, které společně představovaly jedno z nejpřednějších zařízení svého druhu v Čechách. Nalezinec a porodnice se 17. srpna 1789 rozhodnutím císaře přesunuly do nadační budovy pro duchovní u kostela sv. Apolináře. [22], [25]

Na žádost hraběte Františka Thun Hohensteina postavil architekt Josef Hlávka v rozmezí let 1865 až 1875 v Apolinářské ulici novou Zemskou porodnici, jež byla otevřena 26. dubna 1875 a funguje i dnes. V 19. století se řadila mezi nejmodernější zařízení svého druhu v Evropě. [25]

V 19. století ukládal Říšský obecní zákon obcím povinnost postarat se o děti, jež potřebovaly pomoc, protože osiřely, nebo byly svými rodiči odloženy. Obce musely rovněž zajistit pomoc osobám chudým a nemohoucím. Zemský výbor posléze v Čechách roku 1902 ustanovil Zemský sirotčí fond, který zajišťoval finanční plnění pro rodiny pečovatelů, jež osiřelé dítě adoptovaly. V roce 1904 byl v českých zemích položen základ péče o ohrožené děti, který představovaly Okresní komise pro péči o mládež. Ty finančně zajišťovaly ohrožené děti a sirotky. [4]

Ke konci dvacátých let 20. století se podařilo v péči o sirotky a odložené děti dosáhnout významného pokroku. Tato péče byla od této doby nadále řízena odborně a zajišťovaly ji tři skupiny institutů, které lze dělit na veřejnoprávní, polooficiální a soukromé. Veřejnoprávní institucí, která pečovala o opuštěné děti, byla Okresní péče o mládež. Polooficiální instituty představovaly dobrovolnické organizace kooperující s veřejnoprávními institucemi. Ty pečovaly zejména o malé děti a mladistvé. Za privátní instituce lze pak považovat dobrovolnickou práci některých sdružení. [4]

V době první republiky zaznamenala péče o odložené děti a sirotky další zlepšení, které představovaly dětské domovy. Ty byly ovšem pouze dočasným opatřením, aby se mohlo dítě fyzicky a psychicky zotavit. Soudobí odborníci v péči o děti byli toho názoru, že je pro dítě nejlepší rodinné prostředí adoptivních pečovatelů. [4]

Po druhé světové válce organizovaly péči o odložené a osiřelé děti státní orgány, tedy ministerstva, a sociální odbory při okresních národních výborech. Postavení těchto dětí se tímto opatřením nijak nezlepšilo, spíše naopak. V rámci zestátnění byla zcela zrušena charita a autonomie územních orgánů. Díky uplatnění sovětského systému byly opuštěné a osiřelé děti vychovávány ve velkých státních ústavech v duchu kolektivního

cítění. Na počátku 60. let se tento způsob výchovy opuštěných a osiřelých dětí setkal s kritikou ze strany pediatriů a řady odborníků z oblasti psychologie a sociální péče, především proto, že s novými poznatky o psychické deprivaci a vývoji dětské osobnosti byly objeveny její očividné negativní dopady. Roku 1957 se podařilo prosadit Zákon o osvojení a o šest let později také zákon o rodině, které zajistily patřičnou právní ochranu osiřelým a opuštěným dětem a otevřely cestu k fungujícímu systému náhradní rodinné péče. Systém vytvořený zákonem o rodině a jeho novelami fungoval až do začátku roku 2014, kdy jeho funkci převzal nový občanský zákoník. Nadační fond pro odložené děti Statim ovšem začal fungovat již v roce 2004. Nyní navážu osobním profilem jeho spoluzakladatele pana Ludvíka Hesse. [4]

2.2 Profil Ludvíka Hesse

Pan Ludvík Hess se narodil v Kladně 4. února roku 1947, kde v dětství s dědečkem navštěvoval jízdárnu na Sletišti. Už tehdy se začal formovat jeho blízký vztah ke koním, který jej později přivedl k jedné z jeho profesí, tedy k chovu koní. Při svých středoškolských studiích na gymnáziu Na Zámečku spoluzaložil literární časopis Divoké víno a za své původní povolání pan Hess považuje práci na pozici redaktora tohoto časopisu. Divoké víno tajně vydával v rozmezí let 1964 až 1971. V těchto letech, konkrétně roku 1966, se pan Hess začal věnovat také reklamě, která se ve formě inzerátů, objevovala v Divokém víně. Na počátku osmdesátých let se rovněž začal živit chovem koní. Po otištění prvního čísla Divokého vína pro rok 1972 skončil Ludvík Hess v ruzyňském vězení. [21]

K vydávání svého literárního časopisu, tentokrát pod názvem Almanach mladých autorů, se nakrátko vrátil v období let 1974 a 1975, kdy se živil jako krmič krav v osnickém kravíně, ale v obavách z opětovného zatčení pan Hess publikování znovu přerušil a věnoval se dále koním. Největší dostihový a chovatelský úspěch přinesl panu Hessovi hřebec Marco Polo, který roku 1985 vyhrál Velkou jarní cenu. Nicméně dostihová euforie Ludvíka Hesse opustila, když viděl umírat svého koně Markazita po pádu na skoku ve Velké benešovské steeplechase. Na dostihy od té doby zanevřel, ale koně choval dále. Roku 1988 se Ludvík Hess stal chovatelem koní oficiálně. Tehdy mu Úřad pro Prahu 10

vystavil potvrzení, které bylo předchůdcem živnostenského listu, v němž stálo, že je samostatně hospodařícím rolníkem. Chovem koní se zabývá dodnes. [21]

Roku 2002 se pan Hess rozhodl Divoké víno opět oživit, tentokrát už jako internetový magazín. V prvních vydáních se dohromady se současnými autory objevovaly povídky, básně a fotky z původního časopisu Divoké víno. Nynější internetový magazín obsahuje pouze díla současných autorů. Své zkušenosti novináře, redaktora, grafika a fotografa Ludvík Hess zužitkoval při práci poradce v oblasti public relations (dále jen PR) pro mnoho známých osobností z umělecké scény jako je Petra Janů, Věra Martinová, Bambini di Praga, Opera Národního divadla, Josef Vejvoda a další. Podle slov pana Hesse: „Ve vztazích spočívá mnohé“, což v jeho případě platí dvojnásob, protože to byly především jeho zkušenosti v oblasti PR, které uplatnil při práci pro Soudcovskou unii České republiky, která jej přivedla k lidem, za jejichž pomoci založil v roce 2004 projekt Babybox pro odložené děti – Statim. [21]

Výraz „statim“ se užívá ve zdravotnictví a v překladu znamená ihned, nebo také okamžitě. Přesně tak vyjadřuje způsob, jakým by české babyboxy podle názoru svého zakladatele, měly pomáhat společnosti. Hlavním motivem pro realizaci projektu Babybox byla především snaha alespoň částečně zabránit tomu, aby se nacházela tělíčka novorozenať pohozená na skládkách nebo zabalená v igelitové tašce v popelnici. Dalším důvodem pro fungování tohoto projektu byl pokus nabídnout matkám v tíživé ekonomické a sociální situaci, které se nemohou postarat o své dítě, přijatelnou možnost záchrany novorozence. Lépe řečeno, babybox existuje proto, aby umožnil beztestné a anonymní odložení dítěte, kterému se okamžitě dostane zdravotní pomoci a sociální péče. [21]

Pan Hess, na obr. 2.2, se rovněž věnuje psaní knih. Jeho první knížkou byla Antologie Divoké víno 1964 – 2007, která popisuje historii tohoto časopisu od jeho založení až po rok 2007. Do roku 2011 následovalo dalších šest knih. Ve třech z nich, konkrétně v knihách Co jste se v novinách nedočetli o babyboxech, Čtyřúhelník – příběh Péti z babyboxu a Stařec a kuře, se pan Hess věnuje událostem, které prožil při realizaci projektu Babybox. [21]

Takto lze představit pana Ludvíka Hesse a motivy, které jej vedly k vytvoření sítě babyboxů po celé České republice. V následující podkapitole bude následovat popis a hodnocení rozmachu projektu Babybox, všech okolností a úskalí, od počátku v roce 2004 až do dnešního dne.

Obr. 2.2 Pan Ludvík Hess

Zdroj: HESS, L. *Co jste se v novinách nedočeti o babyboxech*, 2009, s.171

2.3 Hodnocení rozmachu babyboxů v České republice

Myšlenka na schránky, do kterých by mohly matky v tísní odložit své nechtěné dítě, napadla Ludvíka Hesse poprvé v roce 2004, když pracoval jako manažer pro podnikatelskou sféru v Soudcovské unii České republiky. Tehdy se svým nápadem oslovil Libora Vávru, bývalého prezidenta Soudcovské unie, jemuž se nápad líbil. Naopak opatrně k projektu přistupoval Jan Sváček, předseda pražského Městského soudu. Zanedlouho poté se podařilo založit ve spolupráci s advokátem Romanem Hanusem Nadační fond pro odložené děti Statim, jehož předsedou představenstva je pan Ludvík Hess i v dnešní době.

[1]

První babybox v České republice měl podle přání pana Hesse fungovat v Zemské porodnici, tedy na První gynekologicko-porodnické klinice Všeobecné fakultní nemocnice v Apolinářské ulici (dále jen VFN), kde měla péče o nechtěné děti historickou tradici, jak bylo zmíněno výše. Tento návrh měl řadu příznivců, v jejichž čele stál přednosta kliniky Jaroslav Živný. Tehdejší ředitel VFN Pavel Horák prohlásil, že tuto aktivitu vítá, nicméně legislativně právní odbor nemocnice jej upozornil na možné komplikace. Z dopisu od Jiřího Urbana, vedoucího legislativně právního odboru VFN vyplynulo, že by v této záležitosti mohl vzniknout z hlediska legislativy problém s přihlášením dítěte na matriku a zdravotním pojištěním odloženého dítěte. Nicméně Jiří Urban ve shodě s advokátem Romanem Hanusem, předsedou správní rady Nadačního fondu Statim, konstatoval, že se v případě vložení dítěte do babyboxu nejedná o trestný čin. [1], [6]

Na začátku listopadu předložila VFN Nadačnímu fondu pro odložené děti k podpisu smlouvu o poskytnutí místa pro babybox v budově Gynekologicko-porodnické kliniky v Apolinářské ulici. Za Nadační fond smlouvu podepsal předseda správní rady Roman Hanus a člen správní rady Zdeněk Mayer. Pan Ludvík Hess ji následně předal Stanislavu Trojanovi, tajemníkovi VFN. Ředitel VFN Pavel Horák přes to, že v červnu s celou věcí souhlasil, 3. listopadu 2004 požádal o vypracování posudku na návrh smlouvy o zřízení babyboxu u pracovnice VFN Šárky Špeciánové. [1]

Ta ve svém posudku ze 4. listopadu mimo jiné označila projekt Babybox za návrat do středověku, konkrétně do poměrů napoleonské Francie, kde fungovaly podobné schránky na odkládání dětí. Dále argumentovala tím, že dochází k porušování práva dítěte znát svůj biologický původ a práva na okamžitou registraci po porodu. V tomto posudku se také objevil argument, že se matka dopouští při vložení dítěte do babyboxu trestného činu opuštění dítěte. V neposlední řadě byl v posudku magistry Špeciánové vyřčen názor, že takto odložený a právně volný novorozenec by se snadno mohl stát obětí trestného činu obchodování s dětmi. Magistru Šárku Špeciánovou následně podpořil sociální pediatr a odborný poradce ministryně zdravotnictví František Schneiberg, který ve svém písemném rozkladu uváděl mimo jiné následující argumenty: „Ale co když tam matka odloží dítě starší, například roční, či batole? Bude tam pobíhat, když se do připraveného boxu či postýlky nevejde? Co když uteče zpátky ven, bude-li tam volný přístup? Co když tam s ním bude matka delší dobu, aby ho nakrmila, dala mu napít – a nikdo tam nebude moci vstoupit, aby matka neztratila anonymitu? Co když do schránky někdo odloží mrtvého psa či kočku?“ Uvádí Hess (2009, str. 11). Díky výše citovanému textu je očividné, že mnohé z argumentů pana Schneiberga vyplývají z naprosté neobeznámenosti s podobou babyboxu, nicméně obava z odložení mrtvé kočky, nebo psa, do schránky na nechtěné děti je do určité míry oprávněná. Skutečně by bylo fyzicky možné takovýmto způsobem babybox zneužít, přesto nebyl za necelých deset let fungování babyboxů v České republice zaznamenán žádný takovýto případ. I přes nadějná počáteční jednání není na gynekologicko-porodnické klinice VFN v Apolinářské ulici babybox ani dnes. [1]

Významnou roli při prosazování projektu Babybox sehrál také Jan Sváček, předseda pražského Městského soudu. Podle jeho rady získal Ludvík Hess podporu předsedkyně Fondu ohrožených dětí Marie Vodičkové a Zuzany Baudyšové předsedkyně Nadace Naše dítě, jejichž názory byly klíčové pro veřejné mínění. Naopak

proti babyboxům se postavily Ministerstvo zdravotnictví (dále jen MZČR), Ministerstvo sociálních věcí (dále jen MPSV) a Ministerstvo vnitra (dále jen MVČR). [1]

MZČR se k otázce zřizování babyboxů vyjádřilo v dopise z 2. prosince 2004. Argumentovalo především tím, že schránky na odkládání dětí porušují Úmluvu o právech dítěte a ve shodě se Šárkou Špeciánovou rovněž prohlásilo, že vložení novorozence do babyboxu je trestným činem opuštění dítěte. V závěru vyjádření výslovně stojí: „...a zvláště, aby bylo zabráněno nedovoleným manipulacím s dětmi. Vzhledem k výše uvedenému Ministerstvo zdravotnictví se zřizováním babyboxů jednoznačně nesouhlasí.“ Uvádí Hess (2009, str. 21). Všechny argumenty MZČR a jeho úředníků, které již byly zmíněny, však vyvrátil posudek Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky. Je třeba konstatovat, že na postoj ministerstva neměl tento posudek žádný vliv až do odchodu ministryně Milady Emerové z funkce. Názor MZČR se v průběhu let měnil, přesně podle toho, jak na problematiku babyboxů nahlížel aktuální ministr. David Rath se za ministerstvo v roce 2006 vyslovil v tom smyslu, že myšlenku babyboxů akceptuje a nehodlá jejich rozšiřování bránit. O pár let později ale trval ministr zdravotnictví Leoš Heger na původním stanovisku Milady Emerové. [1]

Vyjádření MPSV vypracovala úřednice Lenka Průšová. V tomto stanovisku se objevil názor, který ve spojitosti s projektem Babybox vyjadřoval obavy z trestného činu obchodování s dětmi, přičemž by zde VFN figurovala jako zprostředkovatel, pokud by zprovoznění schránky umožnila. Pod tento dopis se podepsala Michaela Marksová, ředitelka odboru rodinné politiky a sociální práce. Ovšem krátce poté, co Ludvík Hess Michaelu Marksovou kontaktoval, se ukázalo, že tento dopis pouze podepsala. 19. ledna 2005 vydalo MPSV tiskovou zprávu, ve které uvádělo, že vzniku babyboxu rozhodně nechce bránit. [1]

Policejní prezidium vydalo 27. prosince 2004 zprávu, v níž konstatovalo, že za rok 2004 neexistuje žádný případ vraždy novorozence, usmrcení lidského plodu, nebo nedovolené přerušování těhotenství. Ve stanovisku v závěru zprávy stálo, že anonymní odkládání dětí do schránek podobných babyboxům nekoresponduje s úrovní naší rozvinuté společnosti. Dále se Policejní prezidium vyjádřilo v tom smyslu, že zřízení takovýchto schránek považuje za nevhodné, protože by zde mohlo dojít k trestným činům opuštění dítěte, týrání, obchodování s dětmi nebo tělesnými orgány. Ani obavy Policejního prezidia se za dobu fungování babyboxů v České republice nepotvrdily, přičemž argument o

obchodu s tělesnými orgány lze označit přinejmenším za absurdní. MVČR se prostřednictvím Policejního prezidia v záležitosti babyboxů po zveřejnění této tiskové zprávy již zásadním způsobem neangažovalo. O více než dva roky později, 30. března 2006, pak Policejní prezídium pouze upřesnilo chybně prezentované informace, které se objevily 16. března 2006 ve vysílání České televize v hlavním zpravodajském pořadu Události, z nichž mohlo vyplynout, že policie bude pátrat po rodičích všech dětí odložených do babyboxu. Prezídium ve svém prohlášení uvedlo, že policie bude po rodičích odloženého dítěte pátrat pouze v okamžiku, kdy jí to umožní zákon, tedy například v případě, že by na těle dítěte byly patrné stopy po násilí. Přes to, že Policejní prezídium svou původní zprávu nikdy nedementovalo, lze považovat toto uvedení informací na pravou míru za vyslovení tichého souhlasu, nebo alespoň ochotu nebránit v rozšiřování sítě babyboxů. [1]

O posudek k problematice babyboxů požádal pan Hess 7. ledna 2005 také Ústav státu a práva Akademie věd České republiky. Po prostudování všech sporných oblastí vydal ústav posudek, ve kterém stálo, že projekt Babybox není v rozporu s články 6 a 7 Úmluvy o právech dítěte, tedy přesněji řečeno, právo dítěte na život, dle článku 6, jednoznačně převažuje právo dítěte znát svou pravou totožnost. Posudek rovněž vyvrátil tvrzení odpůrců, podle kterých se rodič při odložení dítěte do babyboxu dopouští trestného činu opuštění dítěte. Pro lepší představu o celém posudku viz příloha č. 2. [1]

Po získání tohoto kladného posudku od Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky pan Hess oslovil 26. ledna 2005 ministryni zdravotnictví, Miladu Emerovou, přičemž v dopise argumentoval výše zmíněným posudkem a také změnou postoje MPSV. Po čtyřech dnech Milada Emerová na dopis odpověděla a slíbila, že záležitost babyboxů nechá posoudit svými právníky, lékaři, vědeckou radou a etickou komisí ministerstva, jejichž doporučení bude klíčové při jejím rozhodování. [1]

MZČR vyjádřilo svůj názor na provozování babyboxů v České republice 19. dubna 2005. Posudek ministerstva ve věci babyboxů byl opět zamítavý, přičemž v odůvodnění stálo, že problematika babyboxů není v české legislativě upravena. Dále pak ministerstvo uvedlo, že se jedná o oblast práva, která spadá pod péči o děti, tudíž je upravena veřejnoprávními normami, u nichž neplatí zásada, co není zakázáno, je povoleno. V závěru odůvodnění ministerstvo uvedlo, že přijetí zákonů, které by provoz babyboxů umožnily, Ministerstvo zdravotnictví nepodpoří a že je zřízení babyboxu v plotové zdi

Gynekologicko-porodnické kliniky VFN nepřijatelné. V textu prohlášení ministerstvo opět argumentovalo články z Úmluvy o právech dítěte, obavou z obchodování s novorozenci, dále tím, že česká legislativa nezná institut nalezeného dítěte a také zde zaznělo, že zřízením schránek na odkládání dětí nelze zabránit infanticidě. Nově se objevil argument o zanedbání povinné výživy, v případě, kdy matka odloží své dítě do babyboxu. V neposlední řadě MZČR připojilo argument, jehož znění je, vzhledem k rezortu, z něhož pochází, nepochopitelný a do značné míry také znepokojivý: „Lze předpokládat, že babyboxy by byly zneužívány především k odkládání dětí cizinců, a to zvláště ze zemí, kde nejsou povoleny UPT, a dětí zdravotně hendikepovaných, vyžadujících finančně vysoce nákladnou zdravotní péči.“ Uvádí Hess (2009, str. 24). Na dotaz zda lze tento argument ministerstva podložit fakty pan Hess odpověděl, že v Mostě do babyboxu vložila matka dítě s vrozenou vadou, které nemělo dostatečně vyvinutý mozek a po krátké době v péči lékařů zemřelo. V dalším případě rodiče do schránky vložili nedonošeného novorozence, jež vážil pouhých 750 gramů, ovšem o tomto dítěti pan Hess neměl žádné další informace. Do babyboxu v současnosti matky odložily 105 novorozenců, z nichž pouze dva byli ve špatném zdravotním stavu a jeden z nich dokonce zemřel. Podle výše uvedeného lze tedy označit argument MZČR o odkládání defektních dětí za nepotvrzený. Text celého prohlášení naleznete v příloze č. 3. [1]

Prohlášení MZČR následně kritizovala řada odborníků a rovněž média. Soudkyně Hana Nová v odpovědi MZČR kritizovala především výše zmíněný argument o odkládání postižených dětí a dětí cizinců. Soudkyně Nová argumentoval slovy: „Pokud stojíme na stanovisku, že každý život má stejnou – a to maximální – hodnotu, potom je názor, že děti cizinců a handicapované děti nebudou zachraňovány, neboť péče o ně by mohla být finančně vysoce nákladná, naprosto nepřijatelný.“ Uvádí Hess (2009, str. 25). Dále soudkyně kritizovala argumentaci ministerstva Úmluvou o právech dítěte a to především z toho důvodu, že ministerstvo se vyjádřilo tak, jako by děti cizinců pod tuto úmluvu nepodléhaly. Doslova uvedla: „V ustanoveních Úmluvy se totiž konstatuje povinnost přistupovat k dětem bez jakéhokoliv rozlišování podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.“ Uvádí Hess (2009, str. 25). V závěru své odpovědi MZČR soudkyně Nová uvádí, že argumenty ministerstva lze označit za bezprecedentní porušení lidských práv a především Úmluvy o právech dítěte. [1]

Po kladném vyjádření Ústavu státu a práva se Ludvík Hess obrátil s žádostí o podporu na poslance a senátory. Poslankyně Lucie Talmanová přislíbila pomoc a interpelovala ministryni Emerovou. Záležitost babyboxů pak byla 12. května 2005 předmětem jednání Poslanecké sněmovny. [1]

Další pokus o umístění babyboxu, tentokrát v porodnici v pražském Podolí skončil rovněž neúspěchem. Ředitel nemocnice pana Hesse vyslechnul, slíbil, že se touto myšlenkou bude zabývat, ale dalším jednáním se již vyhnul. První babybox se nakonec podařilo zprovoznit ne na gynekologicko-porodnické klinice VFN v Apolinářské ulici, ani v porodnici v Podolí, ale v hloubětínském GynCentru. S primářem Petrem Pichou a spolumajitelem GynCentra Zdeňkem Maeyrem se pan Hess dohodl na instalaci babyboxu na konci dubna 2005. Schránku na děti technici umístili do zdi nalevo od brány GynCentra 5. května. Došlo zde ale k nedorozumění, protože pan Hess zapomněl oslovit Pražskou židovskou obec, jako majitele zámečku, v němž se GynCentrum nachází. Nicméně předseda Pražské židovské obce, František Bányai, s tímto projektem souhlasil. V den otevření prvního českého babyboxu, 1. června, se do Hloubětína sjela stovka příznivců, protagonistů a mecenášů tohoto projektu. V jedenáct hodin pan Hess, za přítomnosti médií, prohlásil první babybox v České republice za otevřený. Pro lepší přehled o babyboxech zprovozněných v roce 2005 viz tabulka č. 2.1. [1]

Tabulka č. 2.1 Přehled babyboxů zprovozněných v roce 2005

Číslo	Ústav	Datum otevření
1	GynCentrum Hloubětín	1. 6. 2005
2	Nemocnice Milosrdných bratří Brno	3. 11. 2005

Zdroj: *Statistiky babyboxů*, 2010, Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=statistiky>.

O pět dní později se zakladatel babyboxů sešel s Františkem Schneibergem, odpůrcem babyboxů, v duelu vysílaném na Radiožurnálu. Ministerský poradce Schneiberg argumentoval ve shodě s prohlášením MZČR, které bylo zmíněno výše. V tomto duelu znovu zazněl kontroverzní výrok o odkládání hendikepovaných novorozeňat a dětí cizinců. František Schneiberg z pozice pediatra argumentoval tím, že takto odložené děti mohou

pocházet z problematických rodin a od matek narkomanek, tudíž by mohly trpět hepatitidou, což bude komplikace v očích případných adoptivních rodičů a z toho důvodu zůstanou tyto děti v ústavu na náklady státu. Tento argument se částečně potvrdil již v prvním případě odložení novorozence do babyboxu, jak uvedu níže. Matka byla skutečně závislá na drogách. Ministerský poradce rovněž naznačil, že matky, které by zvažovaly odložení dítěte, nemusejí o babyboxu vůbec vědět. Na toto prohlášení reagoval Ludvík Hess odtajněním své idey vybudovat po celé České republice síť dvaceti schránek na děti a na konci relace uvedl adresu prvního babyboxu. Otázka propagace babyboxů médii byla dokonale zajištěna od samotného počátku, především po odložení prvního dítěte do babyboxu. [1]

První dítě odložila matka do hloubětínského babyboxu 17. února 2006. Matka počkala u schránky, dokud pro dítě nepřišli lékař se sestrou, načež se odehrál také krátký rozhovor. K měsíc staré holčičce matka přiložila do babyboxu také obálku s dopisem, ve kterém stálo: „Drahý doktore, je mi u srdce těžko, ale vidím, že bych to neutáhla. Mít dvojčata a být zároveň matka samoživitelka není lehké... Později vám v obálce přijde její zdravotní průkaz. V porodnici při propuštění dostala preventivní injekci. Byla bych vám moc vděčná, kdybyste ji dali k adopci těm párům, které na to miminko čekají víc jak deset let...“ Uvádí Hess (2009, str. 72). Sonička byla první dítě odložené do babyboxu. Její matka k ní rovněž přiložila rodný list, což Ludvík Hess na počátku tohoto projektu rozhodně nezamýšlel, protože tím matka vystoupila z anonymity, kterou jí odložení dítěte touto formou zaručovalo. [1]

V tomto okamžiku média přestala pouze informovat veřejnost, ale přála si získat exkluzivní rozhovor s matkou prvního dítěte odloženého do babyboxu, přičemž žádala rodičku, aby si vzala Soničku zpátky k sobě. Za poskytnutí rozhovoru slibovala doživotní rentu. „V zápětí jsem dostal mailem dopis z jednoho z největších vydavatelských domů – samozřejmě zahraničních. Abych prý doručil mamince Soni nabídku na doživotní rentu, když si vezme dítě zpátky. Rozumí se – když příběh matky a jejích dvojčat bude námětem pro nekonečný seriál šedesáti regionálních novin a jednoho bulvárního celostátního deníku,“ uvádí Hess (2009, str. 75). O rozhovor se zajímal deník Šíp a pořad Střepiny TV NOVA. [1] Vydavatelství Vltava Labe Press otisklo pro matku malé Soni v deníku Šíp dopis následujícího znění:

„Maminko Soničky,

obracím se na Tebe s troufalou, o to však upřímnější prosbou. Jistě nemluvím sama za sebe, když napíšu, jak moc bych si přála, abys ještě zvážila své rozhodnutí vzdát se své krásné dcerušky. Nevím, zda děťátko, které teď ve svém náručí chováš, je Sonin bratříček, nebo sestřička, vím jen, že se děti narodily jako dvojčátka. Neumím si představit, jak strašně těžké muselo být vybrat si, jak bolestné bylo vyrovnat se se svou volbou a nakonec říci jednomu ze svých děťátek sbohem. Nevím, do jak těžké životní situace ses dostala, jen vím, že jsi velmi mladá, dokonce o rok mladší než já. Proto tě nedokážu a ani nechci odsuzovat, jen bych ti velmi ráda jménem našeho deníku pomohla a dala ti šanci vychovat obě děti pohromadě. Z celého srdce tě prosím, ozvi se nám a my se postaráme o to, abys jednou nemusela své dcerce či synkovi vysvětlovat, kde je jeho sestřička, jeho spřízněná duše.“ Uvádí Hess (2009, str. 76).

Zde média, dle mého názoru, jednoznačně překročila hranice novinářské etiky. Jejich úkolem mělo být poskytování informací veřejnosti, namísto toho se redakce Šípu začala otevřeně angažovat. Tento deník se snažil, byť s dobrým úmyslem, měnit soukromé rozhodnutí matky, která byla v životní tísní nucena odložit své dítě. Rovněž nebylo v případě této pomoci možné argumentovat veřejným zájmem, neboť matka a její dvojčata rozhodně nemohou být označena za „veřejnost.“ O zájmu veřejnosti by se dalo hovořit až v okamžiku, kdy by nadace nebo skupina lidí ochotných pomoci sama oslovila média a požádala je o uveřejnění tohoto otevřeného dopisu citovaného výše. Fakt, že doživotní renta, i s podmínkami za jakých byla nabízena, by se dala označit jako úplatek za poskytnutí informací, protože není pochyb o tom, že by tento příběh dlouhou dobu plnil titulní stránky všech deníků výše zmiňovaného nakladatelství.

Po čtrnácti dnech, 1. března, si matka vzala malou Soňu z Dětského areálu Karlov, kam bylo děvče převezeno, zpátky domů. Posléze skončila matka i se svými dvěma dcerami v azylovém domově. Matka a otec malé Soni se ještě před porodem rozešli kvůli domácímu násilí, údajně mají být oba závislí na drogách. Matka holčičky odložené do babyboxu podle všeho dostala od své tety peníze na potrat, které ale utratila jinak. Z celé rodiny udržuje matka Soni kontakt pouze se svou tetou a babičkou. Nicméně je třeba mít na paměti, že pokud má babybox sloužit k „anonymnímu“ odkládání dětí, pak je třeba tuto zásadu se vší vážností respektovat jako výsostné právo matky odloženého dítěte. Stejně

jako britský bulvár pochopil, že nelze otisknout fotky mrtvé princezny Diany, že jsou zkrátka hranice, které se nepřekračují, měla redakce Šípu najít dostatek slušnosti na to, aby respektovala anonymitu matky odloženého dítěte. [1]

Na počátku března 2006 informovalo MZČR prostřednictvím slov Davida Ratha, nového ministra zdravotnictví, o změně svého postoje k babyboxům. David Rath ve svém vyjádření prohlásil: „V žádném případě nebráníme vzniku babyboxů. Považuje-li nějaký šéf příslušné porodnické kliniky nebo oddělení a ředitel té příslušné nemocnice tuto věc za dobré doplnění spektra služeb, které nabízí, tak my jim v tom určitě bránit nebudeme. Nevím o tom, že by vzniku babyboxů bránilo nějaké zákonné ustanovení. Osobně s tím nemám žádný problém, navíc teď se ukazuje, že svůj význam mají.“ Uvádí Hess (2009, str. 81).

V polovině března 2006 vydalo MPSV metodický pokyn pro orgány sociálně-právní ochrany, ve kterém stanovilo jejich postup pro případy nalezení dítěte v babyboxu. Touto metodikou se musejí řídit všechny orgány sociálně-právní ochrany včetně zřizovatelů a provozovatelů babyboxů. Pro čtení celého textu metodiky viz příloha č. 4. V prosinci 2006 byl nainstalován třetí babybox, viz tabulka č. 2.2. Ke konci roku 2006 zachránily tři otevřené babyboxy život pěti dětem, dvěma chlapečkům a třem holčičkám. Pro seznámení se s detaily viz příloha č. 5. [1]

Tabulka č. 2.2 Přehled babyboxů zprovozněných v roce 2006

Číslo	Ústav	Datum otevření
3	Fakultní nemocnice Olomouc	5. 12. 2006

Zdroj: *Statistiky babyboxů*, 2010, Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=statistiky>.

Jedním z hlavních argumentů odpůrců babyboxů byla otázka povědomí laické veřejnosti o schránkách na nechtěné děti. V den otevření čtvrtého babyboxu v nemocnici v Kadani nechalo občanské sdružení Babybox vylepit první billboardy, které na tento projekt upozorňují. Na jejich tvorbě se podílela celá řada podporovatelů babyboxů a známých osobností. Libor Vávra, předseda Obvodního soudu v Praze 1 a podporovatel projektu, navrhnul heslo „V popelnici zemřu,“ Jan Saudek je autorem fotografie a vzkazu

„Pamatuj, každý život je něco neopakovatelného,“ na grafickém zpracování a tištění billboardu se podílelo mnoho dalších podporovatelů schránek na nechtěné děti. Tento způsob propagace a rovněž přítomnost médií u každého otevírání babyboxu je, dle mého názoru, dostatečnou odpovědí na argument odpůrců. Aniž by si to odpůrci babyboxů uvědomovali, tak se sami starají o to, aby se tento projekt dostal do povědomí široké veřejnosti, paradoxně pomáhají každým kontroverzním výrokem, na který média okamžitě upozorní. [1]

Na začátku listopadu roku 2007 získalo občanské sdružení Babybox významnou finanční pomoc při realizaci svého projektu. Sponzorským darem se rozhodla přispět Nadace jistota Komerční banky. Správní rada nadace zpočátku přislíbila finanční podporu při stavbě babyboxu v Pelhřimově a naznačila i další spolupráci. Od roku 2007 Nadace jistota Komerční banky sponzorovala stavbu dvaceti babyboxů a v současnosti se finančně podílí na zajištění prohlídek a údržby všech schránek na nechtěné děti. Během roku 2007 babyboxy zachránily pět dětských životů, tři chlapečky a dvě holčičky. Pro lepší přehled o babyboxech zprovozněných během roku 2007 viz tabulka č. 2.3. Více podrobností o dětech odložených do babyboxů naleznete v příloze č. 5. [1]

Tabulka č. 2.3 Přehled babyboxů zprovozněných v roce 2007

Číslo	Ústav	Datum otevření
4	Nemocnice Kadaň	1. 6. 2007
5	Krajská nemocnice T. Bati – Zlín	6. 12. 2007
6	Nemocnice Pelhřimov	21. 12. 2007

Zdroj: *Statistiky babyboxů*, 2010, Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=statistiky>.

Již roku 2006 nabídl pan Hess instalaci babyboxu také Fakultní nemocnici v Hradci Králové, primář Porodnické a gynekologické kliniky, slíbil, že se o vybudování babyboxu zasadí, ale odpovědi se zakladateli babyboxů dostalo až po dvou letech. Ředitel Královéhradecké nemocnice, Leoš Heger, poslal 5. března 2008 Ludvíku Hessovi odpověď, ve které uváděl, že názor nemocničního personálu na zřízení babyboxu je do značné míry rozporuplný. Dále v dopise upozornil: „Stále platí, že matky, které si přejí nechtěné dítě nějakým způsobem zaopatřit, mají více možností než jen babybox. Navíc

naše údaje, byť neoficiální, vypovídají o tom, že ve východních Čechách se v posledních třech letech žádný mrtvý novorozenec neobjevil. Investice a nezbytná péče o celé zařízení se proto nejeví jako opodstatněné a potřebné finance lze využít podstatně lépe,“ uvedl Hess (2009, str. 123). Díky souhře nešťastných okolností však tehdejší ředitel Královéhradecké nemocnice, Leoš Heger, dostal pádný protiargument o necelé dva měsíce později, přesněji řečeno 29. května. V ten den, přibližně okolo čtvrté hodiny odpoledne, našli pracovníci třídící linky v Hradci Králové-Pileticích tělíčko mrtvého novorozence uložené v modré igelitové tašce. Podle informací svědků se jednalo o mrtvé tělo čerstvě narozené holčičky. Tento případ předcházely nalezená těla mrtvého novorozence ve sklepě rodinného domu ve Žluticích 7. března, mrtvolka malého chlapce, kterou se podařilo najít v řece Moravě 19. dubna a mrtvá holčička pohozená do popelnice v pražské Krymské ulici 27. dubna. Druhého července roku 2008 nabídnul pan Hess babybox Fakultní nemocnici v Plzni. Na jeho nabídku však primář neonatologie, Jiří Dort, odpověděl zamítavě s tím, že princip, na kterém je myšlenka babyboxů založena je v přímém rozporu s ochranou práv dítěte a navíc samotný akt vložení novorozence do takovéto schránky degraduje dítě na pouhý předmět, jež může být jednoduše odložen. Což je také důvod, proč se s touto myšlenkou neztotožňuje. [1]

Po neúspěchu v plzeňské Fakultní nemocnici se pan Hess pokusil nabídnout instalaci babyboxu majitelům a lékařům Mulačovy soukromé nemocnice v Plzni. Nicméně v okamžiku kdy měli 27. srpna majitelé soukromé nemocnice na jednání podepsat zřizovací smlouvu, došlo k nečekanému zvratu. „Obdivujeme vaši aktivitu ve prospěch odložených dětí. Považujeme ji za velmi přínosnou a užitečnou. Je velká škoda, že naše nemocnice je pro zřízení babyboxu nevhodná. Nejsme vybaveni karanténou pro hospitalizaci odloženého dítěte. Navíc nemáme smlouvu se zdravotní pojišťovnou o úhradě péče za nalezené dítě,“ náhle zcela obrátili majitelé a lékaři Mulačovy nemocnice. Uvádí Hess (2009, str. 164). Lékař ještě uvedl, že Mulačova nemocnice je vybavena pouze pro péči o zdravé novorozence. Ludvík Hess pak opáčil, že Fakultní nemocnice je nedaleko a má špičkové neonatologické oddělení. „Bylo by hazardní riskovat zdraví novorozence transportem do jiné nemocnice,“ uzavřel celé jednání v soukromé nemocnici lékař. I přes velké úsilí se babybox v Plzni podařilo zprovoznit až po několika letech. [1]

Rok 2008 byl v z hlediska rozvoje sítě babyboxů v České republice výjimečný. Jak lze vyčíst z tabulky č. 2.4, bylo v tomto roce otevřeno celkem třináct schránek na odkládání nechtěných dětí, což je za necelých deset let existence tohoto projektu nejvyšší

číslo za jeden rok. V tomto roce je obzvlášť důležitý měsíc listopad, ve kterém se podařilo otevřít tři babyboxy ve Frýdku-Místu, Ostravě a Opavě v jeden den. Během roku 2008 odložili rodiče do schránek na nechtěné děti čtyři holčičky, pro lepší přehled a podrobnější údaje viz příloha č. 5. [1]

Tabulka č. 2.4 Přehled babyboxů zprovozněných v roce 2008

Číslo	Ústav	Datum otevření
7	Orlickoústecká nemocnice	7. 3. 2008
8	Oblastní nemocnice Mladá Boleslav	1. 5. 2008
9	Nemocnice Sokolov	1. 6. 2008
10	Krajská nemocnice Liberec	27. 6. 2008
11	Pardubická krajská nemocnice	29. 7. 2008
12	Oblastní nemocnice Kladno	26. 8. 2008
13	Oblastní nemocnice Příbram	19. 9. 2008
14	Nemocnice ve Frýdku-Místku	7. 11. 2008
15	Městská nemocnice Ostrava	7. 11. 2008
16	Slezská nemocnice Opava	7. 11. 2008
17	Nemocnice Chomutov	19. 11. 2008
18	Oblastní nemocnice Kolín	5. 12. 2008
19	Nemocnice Jindřichův Hradec	23. 12. 2008

Zdroj: *Statistiky babyboxů*, 2010, Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=statistiky>.

Dvacátý babybox pan Hess zprovoznil, podle svého slibu z televizního duelu s Františkem Schneibergem v roce 2005, v Šumperské nemocnici 19. ledna 2009 a v jejich otvírání pokračuje dodnes. Na počátku dubna přislíbila telefonicky svou účast na slavnostním otvírání babyboxu v Klatovech hejtmanka Plzeňského kraje, někdejší ministryně zdravotnictví a jedna z prvních odpůrců schránek na odkládání nechtěných dětí Milada Emmerová. Tento babybox pak 15. dubna 2009 sama otevřela. Milada Emmerová v srpnu oznámila, že se chystá vydat knihu o babyboxech, ve které shrne názory sociologů, lékařů, právníků a také laické veřejnosti na toto téma. Spolu oznámením o chystané knize prohlásila, že přehodnocuje svůj názor na babyboxy s tím, že jejich existence má smysl, i

kdyby zachránily pouze jeden dětský život. Přesto se ale domnívá, že rodiče mají i jiná východiska, než jen babybox, pokud své dítě nechtějí. [13], [16], [17]

Dvacátého prvního října roku 2009 našli lékaři GynCentra v Hloubětíně v tamějším babyboxu odložené dítě, jehož věk odhadli na sedm měsíců, jednalo se tedy o nejstarší dítě odložené do českých schránek na novorozence. Jak se později ukázalo, matka malého chlapce neměla kde bydlet, proto jí pan Hess nabídnul ubytování, které matka přijala a své dítě si o čtyři dny později vyzvedla v nemocnici. [9], [15]

Během roku 2009 se občanskému sdružení Babybox podařilo otevřít dalších jedenáct schránek na odkládání nechtěných dětí, viz tabulka č. 2.5, přičemž zde byl zásadní klatovský babybox, který otevřela někdejší odpůrkyně babyboxů a ministryně zdravotnictví, Milada Emmerová. V tomto roce bylo zároveň do babyboxů odloženo prozatím nejvíce a to čtrnáct dětí, sedm chlapců a sedm holčiček.

Tabulka č. 2.5 Přehled babyboxů zprovozněných v roce 2009

Číslo	Ústav	Datum otevření
20	Šumperská nemocnice	19. 1. 2009
21	Oblastní nemocnice Náchod	6. 2. 2009
22	Nemocnice Strakonice	23. 3. 2009
23	Klatovská nemocnice	15. 4. 2009
24	Nemocnice Teplice	28. 5. 2009
25	Nemocnice Nymburk	2. 6. 2009
26	Kroměřížská nemocnice	29. 7. 2009
27	Nemocnice Rudolfa a Stefanie Benešov	18. 8. 2009
28	Nemocnice Jihlava	20. 9. 2009
29	Masarykova nemocnice Ústí nad Labem	25. 10. 2009
30	Nemocnice s poliklinikou Mělník	4. 11. 2009

Zdroj: *Statistiky babyboxů*, 2010, Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=statistiky>.

Během roku 2010 byly dva babyboxy umístěny na radnice Městských částí Praha 2 a 6. Snahu starostky získat babybox pro radnici Prahy 2 inicioval nález odloženého dítě

z října roku 2009 v křoví na Karlově náměstí, které spadá pod tento pražský obvod. Tento babybox Ludvík Hess otevřel 6. března 2010. Tato schránka na nechtěné děti instalovaná na budově radnice Prahy 2 inspirovala také starostu Městské části Praha 6. Po čtyřech měsících otevřela babybox rovněž radnice Prahy 6. [2], [7]

V roce 2010 vystoupil proti babyboxům i zmocněnec pro lidská práva, Michael Kocáb, který 24. srpna přizval k diskuzi odbornou veřejnost a to především odpůrce schránek na odkládání dětí. Kolokvium odpůrců a vládní zmocněnec pro lidská práva vydali tiskovou zprávu, ve které konstatovali, že babyboxy se v současné době těší rozsáhlé podpoře veřejnosti, nicméně podle názoru odborníků z oborů lékařství, sociální péče a práva nejsou tato zařízení dostatečně upravena zákonem a z toho důvodu jsou ze strany odborné veřejnosti zpochybňovány. Vládní zmocněnec a kolokvium odpůrců se v tiskové zprávě odvolali na články Úmluvy o právech dítěte, kterými již dříve argumentovalo MZČR, a rovněž uvedli argument, že babyboxy nedokážou zamezit zabíjení novorozenců. Dále zazněly v tiskové zprávě názory, které upozorňovaly na etický konflikt, kdy statut dítěte odloženého do babyboxu přirovnali členové kolokvia ke statutu „věci.“ Kolokvium rovněž upozornilo na časté zveřejňování osobních údajů dětí odložených do babyboxů a doporučilo nezřizovat schránky na děti mimo zdravotnická zařízení. Nicméně v tiskové zprávě se rovněž objevilo tvrzení: „Na druhou stranu babybox může zachránit život, byť v jednom jediném případě, možnost této záchrany zde je.“ Uvádí Hess (2011 str. 23). V tiskové zprávě byl rovněž uveden poměrně kontroverzní argument: „Debata měla nalézt vyváženost mezi reálnou objednávkou veřejnosti a lidskoprávní rovinou, která jejich existenci (existenci babyboxů) zpochybňuje. Proto se kolokvia nezúčastnil zřizovatel.“ Uvádí Hess (2011, str. 24). Pro podrobnosti o tiskové zprávě viz příloha č. 6. Na tiskovou zprávu kolokvia odpůrců babyboxů reagovalo občanské sdružení Babybox údivem nad argumentem, který vysvětloval neúčast zakladatele babyboxů na jednání, zároveň občanské sdružení vyjádřilo ochotu předvést členům kolokvia, jak babybox funguje. Na toto pozvání reagovala předsedkyně Vládního výboru pro práva dítěte Eva Vaničková, která pozvala další členy svého výboru. Později přislíbil účast na ukázce také Michael Kocáb, ale na poslední chvíli se pak omluvil. Po seznámení s funkcí babyboxu se Eva Vaničková zúčastnila otevření v Litoměřicích, zato Michael Kocáb byl ze své funkce odvolán vládou. Touto tiskovou zprávou zároveň MZČR plošně oslovilo ředitele nemocnic. [2]

Zdůvodnění, podle kterého kolokvium odpůrců babyboxů nepozvalo pana Hesse na jednání, se mi jeví, i vzhledem k tomu, že se v něm hovoří o vyváženosti, jako závěr, jenž si dokonale protirečí. Ve své podstatě je rovněž v rozporu s demokratickými zásadami, kdy by měla dostat prostor pro vyjádření také protistrana. Pomineme-li neustálé opakování argumentů o porušování práv dle Úmluvy o právech dítěte, které vyvrátil i posudek Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky, zde nelze přehlédnout jeden argument, se kterým je ovšem třeba souhlasit. Některá média zde krom role propagátora babyboxů neustále hrají zápornou roli, díky tomu, že zveřejňují osobní údaje dětí odložených do babyboxů. Doporučení nezřizovat schránky mimo zdravotnická zařízení lze také považovat za částečně oprávněnou výtku. Je třeba mít ale na paměti, že je rozhodně v zájmu dítěte, když jej matka odloží do babyboxu, kde se o jeho přítomnosti rychle dozví personál radnice, který kontaktuje odbornou pomoc, než kdyby bylo toto dítě odloženo v křoví nebo na lavičce v parku.

V polovině října 2010 oslovil pan Hess ředitele soukromé Polikliniky Denisovo nábřeží v Plzni a nabídl mu instalaci babyboxu. Ředitel Norbet Plch tuto nabídku přijal a 8. března 2011 byl babybox po tříleté snaze zakladatele otevřen i v Plzni. Během roku 2010 otevřelo občanské sdružení babybox dalších jedenáct schránek na děti. Celkový počet babyboxů tak vzrostl na 41, viz tabulka č. 2.6. V tomto roce zachránily babyboxy dvanáct dětských životů, tři chlapce a devět holčiček. Pro více informací viz příloha č. 5. [2]

Tabulka č. 2.6 Přehled babyboxů zprovozněných v roce 2010

Číslo	Ústav	Datum otevření
31	Nemocnice písek	11. 1. 2010
32	Nemocnice Přerov	10. 2. 2010
33	Úřad městské části Praha 2	6. 3. 2010
34	Nemocnice Třebíč	19. 3. 2010
35	Nemocnice Děčín	12. 4. 2010
36	Nemocnice Jablonec nad Nisou	1. 6. 2010
37	Úřad městské části Praha 6	29. 7. 2010
38	Nemocnice s poliklinikou Kraviná-Ráj	25. 8. 2010
39	Městská nemocnice Litoměřice	19. 9. 2010

40	Nemocnice TGM Hodonín	28. 10. 2010
41	Nemocnice Most	5. 12. 2010

Zdroj: *Statistiky babyboxů*, 2010, Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=statistiky>.

V polovině ledna roku 2011 vydali plzeňští odpůrci babyboxů další odborné stanovisko. Krom argumentů známých z vyjádření MZČR a tiskových zpráv Františka Schneiberga a Michaela Kocába se zde objevil zneklidňující argument, že z důvodu nevybavenosti novorozeneckých oddělení protiepidemickou izolací nebudou tato oddělení ochotna přijímat děti odložené do babyboxů v zájmu ochrany zdravých dětí, které by tak mohly být vystaveny riziku nákazy neznámou infekcí. S odvoláním na zasedání kolokvia odpůrců babyboxu na Úřadu vlády ČR pak ještě konstatovali, že se snad v budoucnu podaří šíření schránek zakázat a existující schránky zrušit. Toto vyjádření posléze vyvolalo rozhořčenou reakci občanského sdružení Babybox. V závěru dopisu, který sdružení adresovalo primátorovi Plzně, je doslova uvedeno: „Text ve stanovisku odborných dětských lékařů ...nebudou novorozenecká oddělení ochotna dítě z babyboxu přijmout... vyvolává jedinou otázku, nepřijmou lékaři ani děťátko odložené v parku? To je hrozba dokumentující až ukrutnost odpůrců.“ Uvádí Hess (2011, str. 41). Pro přečtení odborného stanoviska viz příloha č. 7. [2]

Konce dubna projevila zájem o české babyboxy Kate Middleton, vévodkyně z Cambridge, která požádala Ludvíka Hesse, aby jí několik babyboxů ukázal. Dvacátého druhého června žádal Výbor pro práva dítěte Organizace spojených národů (dále jen OSN) Českou republiku, aby zrušila babyboxy. Výbor OSN se domníval, že babyboxy fungují v rozporu s články 6, 7, 8, 9 a 19 Úmluvy o právech dítěte. Tento požadavek vzbudil silný zájem médií i laické veřejnosti. Nová vládní zmocněnkyně pro lidská práva se vyjádřila k tomuto projektu pozitivně, dokonce zorganizovala jednání s Výborem OSN, kde se ukázalo, že členové výboru mylně považují babyboxy za inkubátory. Za babyboxy se také postavila někdejší ministryně zdravotnictví a europoslankyně Zuzana Roithová, která doporučení výboru odmítla a slíbila podporu ze strany dalších europoslanců. Pan Hess předpokládal, že návrh na zrušení babyboxů podali Výboru OSN spolupracovníci tehdejšího ministra zdravotnictví Leoše Hegera. Zakladatel babyboxů ještě označil za přinejmenším kuriózní, že podstatu babyboxu vysvětlovala Výboru pro práva dítěte Iva Treullová, úřednice MZČR a jedna z prvních odpůrců babyboxů. Čtvrtého srpna napsalo

v této záležitosti 30 europoslanců otevřený dopis Yanghee Lee, předsedkyni Výboru pro práva dítěte OSN, v němž uváděli celou záležitost na pravou míru a žádali o přehodnocení stanoviska Výboru. Koncem srpna vyjádřil podporu babyboxům také Senát. Členové občanského sdružení Babybox podali 22. listopadu návrh na doplnění metodického postupu MPSV z roku 2006. Od tohoto doplnění si zakladatel slibuje snížení počtu dětí umístěných do babyboxů. Pro seznámení s detaily viz příloha č. 8. [2], [10], [11], [19]

Během roku 2011 bylo instalováno šest babyboxů, viz tabulka č. 2.7. Za tento rok rodiče do schránek na děti odložili 22 novorozenců, dvanáct holčiček a deset chlapců. Dvaadvacet dětí během jednoho roku je zatím nejvyšší počet novorozenců odložených do schránek na děti, dosud nebyl překonán. V Chebu byl uveden do provozu babybox nové generace, který na rozdíl od původní verze disponuje klimatizací, automatikou na zavírání dveří a fotoaparátem ve dvířkách schránky.

Tabulka č. 2.7 Přehled babyboxů zprovozněných v roce 2011

Číslo	Ústav	Datum otevření
42	Nemocnice Slaný	3. 2. 2011
43	Poliklinika Denisovo nábřeží Plzeň	8. 3. 2011
44	Ambeat Health Care - Trutnov	1. 6. 2011
45	Almeda a. s., Městská nemocnice v Neratovicích	12. 9. 2011
46	Zdravotní záchranná služba Královéhradeckého kraje – Hradec Králové	19. 9. 2011
47	Nemocnice Cheb	20. 12. 2011

Zdroj: *Statistiky babyboxů*, 2010, Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=statistiky>.

V pondělí 9. ledna 2012 projednávali zástupci tří ministerstev možné alternativy další budoucnosti babyboxů. V budově MPSV se sešli protagonisté babyboxů, zástupci Ministerstva vnitra, zdravotnictví a již zmiňovaného MPSV. Předmětem jednání bylo, zda budou babyboxy zrušeny a odkládání dětí kvalifikováno jako trestný čin, další možností bylo vytvoření zákonů, které upravující babyboxy přímo, anebo jejich další provozování bez tvorby zvláštních legislativních úprav. Schránky na odkládání nechtěných dětí nakonec nebyly tímto jednáním zrušeny. [14]

V polovině dubna odmítli nabídku pana Hesse v Havlíčkobrodské nemocnici. Nicméně 23. dubna vydalo vedení nemocnice tiskovou zprávu, že přehodnocuje své názory na babybox, a plánuje jej zřídit do podzimu 2012. Na začátku května pak náměstek této nemocnice upřesnil, že nemocnice otevře schránku na odkládání dětí až příští rok, jakmile dokončí přístavbu urgentního příjmu nemocnice. [5], [12]

V roce 2012 otevřel Ludvík Hess 6 nových babyboxů, viz tabulka č. 2.8 níže. Současně s otevíráním nových babyboxů probíhaly práce na výměně starých schránek za babyboxy druhé generace. Během tohoto roku matky do babyboxů odložily dvacet dětí, devět děvčátek a jedenáct chlapců. Pro získání podrobnějších informací viz příloha č. 5.

Tabulka č. 2.8 Přehled babyboxů zprovozněných v roce 2012

Číslo	Ústav	Datum otevření
48	Karlovarská krajská nemocnice	9. 2. 2012
49	Nemocnice Český Krumlov	8. 3. 2012
50	Zdravotnická záchranná služba Jihočeského kraje – České Budějovice	25. 4. 2012
51	Sdružené zdravotnické zařízení Krnov	30. 7. 2012
52	Nemocnice Havlíčkův Brad	13. 11. 2012
53	Nemocnice Nový Jičín	5. 12. 2012

Zdroj: *Statistiky babyboxů*, 2010, Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=statistiky>.

Krom dvou schránek na děti instalovaných na radnicích Městských částí Praha 2 a 6 zprovoznil pan Hess 4. února 2013 další babybox mimo zdravotnické zařízení v domově seniorů, G-centrum, v Táboře. Občanské sdružení Babybox také zahájilo stavbu azylového domu na Hájků v Praze 10 pro matky nechtěných dětí, které nemají kde bydlet. V současnosti je tento azylový dům již částečně obyvatelný. [8], [18]

Během roku 2013 otevřel Ludvík Hess dalších šest babyboxů, z nichž jeden, v G-centru Tábor, se nachází v domově senior. Je tedy další schránkou na děti zbudovanou mimo zdravotnické zařízení. Pro lepší přehled viz tabulka č. 2.9. Ke konci roku 2013 bylo

do babyboxů odloženo celkem osmnáct dětí, z toho byli čtyři chlapeci a čtrnáct holčiček. Pro lepší přehled viz příloha č. 5.

Tabulka č. 2.9 Přehled babyboxů zprovozněných v roce 2013

Číslo	Ústav	Datum otevření
54	G-centrum Tábor	4. 2. 2013
55	Nemocnice Vyškov	21. 3. 2013
56	Nemocnice Prostějov	23. 4. 2013
57	Uherskohradištská nemocnice	27. 7. 2013
58	Nemocnice s poliklinikou Česká Lípa	19. 9. 2013
59	Domažlická nemocnice	18. 12. 2013

Zdroj: *Statistiky babyboxů*, 2010, Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=statistiky>.

V roce 2014 se zakladateli podařilo prozatím otevřít jeden babybox, viz tabulka č. 2.10. Další, 61. schránku na děti, otevře 8. dubna ve Svitavské nemocnici. Poté bude následovat zprovoznění babyboxu nové generace v Kadani 16. června. Zatím poslední 62. Babybox chce Ludvík Hess otevřít 29. června v budově Zdravotnické záchranné služby Kutná Hora. Hned v úvodu roku 2014 zachránily babyboxy život pěti dětem, čtyřem holčičkám a jednomu chlapci, další budou pravděpodobně následovat. Pro lepší přehled viz příloha č. 5. Jen po dobu psaní této diplomové práce se v českých babyboxech ocitly tři děti.

Tabulka č. 2.10 Přehled babyboxů zprovozněných v roce 2014

Číslo	Ústav	Datum otevření
60	Nemocnice Valašské Meziříčí	27. 2. 2014

Zdroj: *Statistiky babyboxů*, 2010, Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=statistiky>.

Z výše uvedeného lze vyvodit závěr, že vývoj událostí okolo projektu Babybox byl zpočátku velmi hektický. Obzvláště poté, co se k jeho programu zamítavě vyjádřila tři ministerstva. MPSV svůj postoj přehodnotilo velmi rychle a MVČR se po krátké době v této záležitosti přestalo angažovat. Nicméně zarážejícím zůstává vrtkavý postoj MZČR a jeho jednotlivých ministrů, z nichž část s babyboxy souhlasila, zatímco ostatní byli zcela jednoznačně proti.

Rovněž naprostou většinu argumentů, které předložila zmíněná ministerstva a odborná veřejnost zastávající negativní postoj k babyboxům, lze, z hlediska výše uvedených faktů, označit za nepodložené, některé dokonce za iracionální, znepokojivé a také značně neetické (odmítnutí přijmout dítě vložené do babyboxu na novorozenecké oddělení z důvodu obavy ze zavlečení infekční choroby). Na pokračování projektu Ludvíka Hesse nic nezměnil ani požadavek na zrušení babyboxů ze strany Výboru pro práva dítěte OSN, proti němuž se postavili čeští europoslanci. Propagaci projektu zajišťuje mnoho významných osobností z oblasti umění, práva, medicíny a v neposlední řadě také média, i když je třeba připustit, že medializace této problematiky nebyla vždy v nejlepším zájmu matky a odloženého dítěte, jak bylo zmíněno výše.

Jak jsem již výše zmínil, původním záměrem Ludvíka Hesse bylo otevřít v České republice dvacet babyboxů. V dnešní době jich funguje šedesát a další dva budou zprovozněny do konce června tohoto roku. Tři babyboxy dokonce fungují mimo zdravotnická zařízení, na radnicích Prahy 2 a 6 a v domově seniorů G-centru Tábor. Nejvíce schránek na děti, třináct, se podařilo otevřít v roce 2008. Podle současných záměrů zakladatele by mělo být babyboxů dohromady sedmdesát. Pro přehled o poloze současných schránek na děti viz obrázek č. 2.3.

První dítě do babyboxu odložila matka v nouzi 17. února 2006. V roce 2011 dokonce dvacet dva dětí během jediného roku. V současnosti bylo do babyboxů odloženo již 105 dětí, poslední z nich 31. března letošního roku. Jak sám Ludvík Hess připustil, toto číslo vysoce překonalo jeho očekávání. Nelze ale ignorovat, že se i během existence babyboxů objevily případy dětí, které byly nalezeny pohozené a mrtvé. Pan Hess také upozornil na případ dítěte odloženého do mostecké schránky na děti, které po krátkém čase zemřelo díky vrozené vadě a druhý případ, kdy bylo do babyboxu vloženo nedonošené dítě, o kterém v současnosti není známo, zda přežilo. Za předpokladu, že by babyboxy neexistovaly a třeba i část takto odložených dětí zemřela rukou své matky, lze považovat

přinejmenším 103 zajištěných příležitostí na spokojenější život prožítý v adoptivní rodině za obrovský úspěch. Babyboxy tedy podle výše uvedených faktů jednoznačně plní svůj úkol. Český projekt babyboxů je již v dnešní době velmi podobný své německé obdobě, která byla zmíněna výše. České babyboxy jsou, stejně jako ty německé, téměř v každém větším městě. Azylový dům pro matky novorozenců odložených do schránek na děti je v současné době ve výstavbě a nouzovou linku zajišťuje pan Hess svým soukromým telefonem.

V následující kapitole vyčísím náklady na péči o dítě do jeho osmnáctého roku života ve fungující rodině a náklady na výchovu dítěte v ústavní péči. Poté se zaměřím na vyčíslení celkových nákladů na realizaci projektu Babybox.

Obrázek č. 2.3 Rozmístění sítě babyboxů na mapě České republiky

Zdroj: *Kompletní přehled babyboxů*, 2010, Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=babyboxy>.

3 VYČÍSLENÍ NÁKLADŮ NA VÝCHOVU DÍTĚTE V RODINĚ A ÚSTAVNÍ PÉČI

Předešlá kapitola byla seznámením s historií a současností babyboxů a péče o osiřelé a nechtěné děti. Jejím závěrem bylo hodnocení současného stavu, v němž se projekt Babybox nachází. Nyní se zaměřím na ekonomické záležitosti spojené s touto problematikou. Tématem první podkapitoly bude vyčíslení ekonomických nákladů na péči o dítě ve fungující rodině až do jeho devatenácti let. Poté bude následovat kalkulace nákladů na ústavní výchovu dítěte, rovněž po dosažení devatenáctého roku života. V závěru této kapitoly se budu soustředit na sumarizaci celkových nákladů na zřízení sítě babyboxu od instalace první schránky na děti až po současnost, tedy po datum 6. dubna 2014.

3.1 Vyčíslení nákladů na výchovu dítěte ve fungující rodině

Řada matek odložila své dítě do babyboxu, protože se o něj nedokázaly z finančního hlediska postarat. Tento fakt nejednou vyplýval z dopisu, přiloženého k dítěti do babyboxu. Jak budu demonstrovat níže, vydání na jedno dítě od doby jeho narození až po jeho zletilost, respektive ukončení střední školy, rozhodně nejsou zanedbatelné.

Výdaje spojené s péčí o dítě začínají ještě před jeho samotným narozením. Je potřeba koupit kočárek, vaničku, autosedačku, oblečení, pleny a kosmetiku. Je třeba mít na paměti, že ceny uvedené v tabulce č. 3.1, jsou pouze orientační a zobrazují spíše cenový průměr. Pro lepší přehlednost rozdělíme vydání na péči o dítě do několika etap. Počáteční etapu stanovíme od narození dítěte, včetně nákupů, které mu předcházely, až po první rok jeho života.

Tabulka č. 3.1 Výdaje od narození po první rok života dítěte

První rok dítěte		Cena Kč
Postýlka		7 600
Přikrývky, deky atd.		2 700
Kočárek		18 000
Vanička		250
Autosedačka		4 500
Oblečení		14 000
Drogerie		10 500
Hračky		1 000
Jídlo		15 000
Lékař a léky		1 800
Celkem		75 350

Zdroj: Kolik stojí jedno dítě od početí do konce studia, 2012, Dostupný z: <http://finance-as.webnode.cz/news/kolik-stoji-1-dite-od-poceti-po-konec-studia/>

Mezi prvním až šestým rokem života dítěte se náklady na jeho výchovu zvýší. Je třeba vynaložit peníze na zařízení dětského pokoje a také na školné v mateřské školce. Náklady se mohou lišit především podle toho, zda rodič zvolí školku obecní nebo soukromou. Při výpočtu jsem vycházel z předpokladu, že dítě přestává používat pleny ve třech letech, kdy nastupuje do školky. Tehdy se rovněž seznamuje se sportem. Pro lepší přehled viz tabulka č. 3.2.

Tabulka č. 3.2 Výdaje na péči od prvního roku až po pět let dítěte

	Měsíčně Kč	Ročně Kč	1 - 6let Kč
Pokoj		15 000	15 000
Školka obecní	830	9 960	29 880
Školka soukromá	8 300	99 600	298 800
Jídlo	2 000	24 000	120 000
Oblečení/obuv	500	6 000	30 000
Kroužky a kultura	380	4 560	22 800
Dovolená	165	1 980	9 900
Drogerie, kosmetika	100	1 200	6 000
Pleny	1 200	14 400	28 800

Dárky, hračky	420	5 040	25 200
Sport	370	4 440	13 320
Zdravotní péče	85	1 020	5 100
Celkem (obecní školka)	6 050	87 600	306 000
Celkem (soukromá školka)	13 520	177 240	574 920

Zdroj: *Kolik stojí jedno dítě od početí do konce studia*, 2012, Dostupný z: <http://finance-as.webnode.cz/news/kolik-stoji-1-dite-od-poceti-po-konec-studia/>

Dále následuje školní období od šestého až do patnáctého roku života dítěte. V tomto období náklady na výchovu a péči opět vzrostou. Hlavní měrou se na nich budou podílet především výdaje na školu a ošacení. Z hlediska celkových výdajů se jedná o nejnákladnější období. Pro seznámení s podrobnostmi viz tabulka č. 3.3.

Tabulka č. 3.3 Výdaje na péči o dítě ve školním věku (6 – 15 let)

	Měsíčně Kč	Ročně Kč	6 - 15 let Kč
Jídlo a stravné	2 500	30 000	270 000
Koníčky a volný čas	500	6 000	54 000
Oblečení, obuv	330	3 960	35 640
Dovolená	420	5 040	45 360
Škola a kurzy	1 250	15 000	135 000
Drogérie	50	600	5 400
Hračky a pc hry	240	2 880	25 920
Dárky	650	1 300	11 700
Výbava pro prvňáka	170	2 040	18 360
Mobil		2 000	6 000
Kredit	180	2 160	19 440
Lékař a léky	120	1 440	12 960
Doprava	200	2 400	21 600
Kapesné	200	2 400	21 600
Celkem	6 810	77 220	682 980

Zdroj: *Kolik stojí jedno dítě od početí do konce studia*, 2012, Dostupný z: <http://finance-as.webnode.cz/news/kolik-stoji-1-dite-od-poceti-po-konec-studia/>

Poslední období představuje střední škola. Z hlediska nákladů na rok je jednoznačně nejnákladnějším ze všech období. Při výpočtu jsem vycházel z předpokladu,

že se nejedná o středoškolského studenta, který bydlí na internátě. Do nákladů na výchovu jsem rovněž zahrnul cenu autoškoly. Pro seznámení s detaily viz tabulka 3.4.

Tabulka č. 3.4 Výdaje na péči o středoškolského studenta (16 – 19 let)

	Měsíčně Kč	Ročně Kč	16 - 19 let Kč
Jídlo a stravné	2 500	30 000	120 000
Koníčky a volný čas	800	9 600	38 400
Oblečení, obuv	630	7 560	30 240
Dovolená	900	10 800	43 200
Škola a kurzy	1 750	21 000	84 000
Drogérie	320	3 840	15 360
Dárky	900	1 800	7 200
Školní pomůcky	100	1 200	4 800
Mobil		5 000	5 000
Kredit	180	2 160	8 640
Řidičský průkaz		7 900	7 900
Lékař a léky	190	2 280	9 120
Doprava	800	9 600	38 400
Kapesné	500	6 000	24 000
Celkem	9 570	118 740	436 260

Zdroj: *Kolik stojí jedno dítě od početí do konce studia*, 2012, Dostupný z: <http://finance-as.webnode.cz/news/kolik-stoji-1-dite-od-poceti-po-konec-studia-/>, *Výdání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů 4. čtvrtletí 2013*, 2014, <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/3005-13>

Po součtu celkových výdajů získáme částku přesahující milion sedm set tisíc, v případě, že započítáme soukromou mateřskou školu. Pokud ovšem budeme počítat s obecní mateřskou školou, ocitne se výše celkových výdajů na výchovu dítěte do 19 roku života lehce nad částkou jeden a půl milionu, jak vyplývá z tabulky 3.5 níže.

Tabulka č. 3.5 Celkové výdaje na výchovu dítěte do konce střední školy

	Výdaje Kč
První rok	75 350
1 - 5 let obecní školka	306 000
1 - 5 let soukromá školka	574 920
6 - 15 let	682 980

16 - 19 let	436 260
Celkový součet (oš)	1 500 590
Celkový součet (sš)	1 769 510

Z výše uvedeného vyplývá, že náklady na dítě jsou, především v období jeho dospívání, skutečně značné. Pokud bych tedy uvažoval situaci, kdy se má narodit dítě studentce bez zaměstnání, nebo matce samoživitelce s minimální mzdou 8 500 Kč měsíčně, pak se tyto ženy ocitají ve skutečně svízelné životní a ekonomické situaci. V tomto ohledu se odložení dítěte do babyboxu jeví jako racionální východisko. Rozhodně zde také záleží na osobní odpovědnosti, zkrátka si nelze pořídit dítě, pokud jej nedokáží uživit. Nicméně babybox nabízí alespoň určitou morální útěchu v tom ohledu, že se dítě poměrně rychle dostane do nové rodiny, která o něj stojí a může si jej finančně dovolit. V další podkapitole bude následovat vyčíslení ekonomických nákladů na ústavní výchovu dítěte a jejich komparace s náklady na rodinnou péči o dítě.

3.2 Kalkulace nákladů na ústavní výchovu dítěte

V úvodu do problematiky vyčíslení nákladů na ústavní péči o dítě je nejprve nutné bližší seznámení se systémem kalkulace v níže připojené tabulce. Náklady na náhradní péči pocházejí z veřejných rozpočtů a lze je vypočítat s přesností na jednotky tisíců korun, zároveň je třeba upozornit na fakt, že se jedná o minimální náklady. V této oblasti neexistuje žádný systém vykazování výkonů ani bližší evidence výdajů, které jsou na péči o děti vynakládány. V kalkulaci je tedy zapotřebí zaměřit se na opakované peněžní transfery tohoto systému. Při sledování výkonů se evidují pouze dny pobytu ve zdravotnickém či školském zařízení. Nicméně dotace na provoz ústavu systém poskytuje především s ohledem na celkovou kapacitu daného zařízení, a to bez ohledu na skutečnou obsazenost. Na druhou stranu zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále jen ZDVOP) jsou příspěvky kráceny, pokud není dítě přítomno v zařízení déle než dva dny. U všech níže uvedených typů ústavů je výchozí veličinou pro přidělení zdrojů průměrný počet dětí, o které daný ústav v příslušném roce pečoval. Tyto počty se ovšem v průběhu roku mění. [23]

Největším provozovatelem zařízení typu ZDVOP je Fond ohrožených dětí, který má na starosti tzv. Klokánky, jež představují padesát procent tohoto segmentu ústavů. Státní výdaje na ZDVOP činí 300 milionů Kč. Celkový počet lůžek těchto zařízení je 1250, přičemž průměrná obsazenost je 1170 dětí. Stát do této oblasti přispívá 22 075 Kč měsíčně na jedno dítě. Pro lepší přehled viz tabulka č. 3.6. Pro srovnání s měsíčními náklady ostatních ústavů viz tabulka č. 3.8. [23]

Tabulka č. 3.6 Průměrné neinvestiční náklady v ZDVOP v roce 2013

Typ zařízení	Rozpočet MPSV 2013	Kapacita	Počet dětí školní rok 2012/13	Obsazenost %	Náklady na dítě/měsíc Kč
					Skutečný pobyt
ZDVOP	300 000 000	1 250	1 170	93,6	22 075

3.2.1 Zařízení ve zdravotnické oblasti

Do této oblasti péče o děti spadají kojenecké ústavy a dětské domovy, které se starají o děti do věku tří let. Za rok 2013 představoval průměr obsazení kojeneckých ústavů přibližně 1400 dětí. Zřizovateli většiny kojeneckých ústavů jsou jednotlivé kraje, které v roce 2013 poskytly dohromady s MPSV 784 milionů Kč. Průměrné měsíční náklady na jedno dítě v kojeneckém ústavu jsou 46 667 Kč. Pro srovnání nákladů na péči o dítě v ZDVOP a kojeneckém ústavu viz tabulka č. 3.8. [23]

3.2.2 Zařízení ve školské oblasti

Zařízení ve školské oblasti se starají o děti ve věku od 3 do 18 let a spadají sem dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné a diagnostické ústavy. Jak vyplývá z tabulky č. 3.7, rozdíl mezi celkovými kapacitami jednotlivých druhů ústavů a jejich obsazeností. Počet dětí v těchto ústavech neustále klesá, z čehož vyplývají rostoucí průměrné náklady na jedno dítě. Jak je vidět na zvýrazněných údajích v tabulce č. 3.7, průměrné měsíční náklady na dítě jsou zde 37 358 Kč za měsíc. Soukromé a krajské ústavy

vynaloží za měsíc na jedno dítě 24 480 Kč. U dětských domovů se školou představují měsíční náklady 36 246 Kč na hlavu. Ve výchovných ústavech se měsíční náklady pohybují ve výši 60 986 Kč a v případě diagnostických ústavů jsou měsíční výdaje na dítě 95 929 Kč. [23]

Tabulka č. 3.7 Průměrné neinvestiční náklady ve školských zařízeních pro výkon ústavní ochranné výchovy v roce 2013

Typ zařízení	Rozpočet MŠMT 2013	Kapacita	Počet dětí školní rok 2012/13	Skutečný pobyt dětí (dny)	Děti na útěku (dny)	Obsazenost %	Obsazenost bez dětí na útěku %	Náklady na lůžko	Náklady na dítě/měsíc Kč		
									Evidenční pobyt	Skutečný pobyt	Při zohlednění útěků
Dětské domovy	1 156 143 000	5 086	4 442	1 435 734	12 366	77,3	76,7	18 943	21 689	24 480	24 692
Dětské domovy se školou	324 688 000	1 070	713	272 317	22 801	69,7	63,9	25 287	37 949	36 246	39 559
Výchovné ústavy	768 458 000	1 311	1 269	383 053	85 278	80,1	62,2	48 847	50 463	60 986	78 465
Diagnostické ústavy	513 228 000	576	517	162 642	747	77,4	77	74 251	82 725	95 929	96 372
Celkem	2 762 157 000	8 043	6 941	2 253 746	121 192	76,7	72,6	28 618	33 162	37 358	39 376

Zdroj: *Rozbor nákladů jednotlivých typů služeb péče o ohrožené děti*, 2014, Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6642305>

Je zjevné, že náklady na měsíční péči se jednotlivých druhů zařízení výrazně liší, přičemž nehraje roli ani tak věk dítěte, jako spíše intenzita péče a dohledu, který toto dítě vyžaduje. Pro porovnání nákladů na měsíční péči v jednotlivých ústavech viz tabulka č. 3.8.

Tabulka č. 3. 8 Srovnání neinvestičních nákladů státního rozpočtu na jednotlivé typy péče o ohrožené děti (v Kč měsíčně)

Typ péče	Náklady Kč
Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc	22 075
Dětské domovy	24 480
Dětské domovy se školou	36 246
Kojenecké ústavy	46 667
Výchovné ústavy	60 986

Zdroj: *Rozbor nákladů jednotlivých typů služeb péče o ohrožené děti*, 2014, Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6642305>

Jak je vidět, rozdíly v nákladech na ústavní a rodinou péči, kterými jsem se zabýval v předešlé kapitole, se pohybují v řádu násobků. Například měsíční částka potřebná na péči o dítě umístěné do Klokánku více než dvojnásobně převyší výdaj 9 570 Kč na měsíční péči o dítě ve věku 16 – 19 let, které vyrůstá v rodinném prostředí. Rovněž je velmi pozoruhodné, že průměrné výdaje na první rok života dítěte v rodinné péči jsou 75 350 Kč. Nicméně pokud je porovnám s měsíčními náklady na péči o dítě v diagnostickém ústavu, které činí 95 929 Kč, tak je měsíční náklady ústavu převyší téměř o jednu čtvrtinu. Pro lepší představu o celkové výši nákladů na ústavní výchovu uvažujme modelový případ, kdy bude dítě od narození umístěno do kojeneckého ústavu, odkud se ve věku jednoho roku přesune do dětského domova, kde zůstane až do své zletilosti. Při této kalkulaci budu vycházet z nákladů na ústavní péči pro rok 2013. Viz tabulka č. 3.9.

Tabulka č. 3. 9 Náklady na ústavní výchovu dítěte do jeho osmnácti let

Kojenecký ústav		Dětský domov	
Měsíční náklady Kč	46 667	Měsíční náklady Kč	24 480
Náklady na 1 rok Kč	560 004	Náklady od 1 do 18 let Kč	4 993 920
Součet		5 553 924 Kč	

V předchozí podkapitole o nákladech na rodinnou péči o dítě jsem zahrnul i devatenáctý rok, kdy dítě skládá maturitu. V ústavu chovanci pobývají až do doby své zletilosti, tedy osmnáctého roku života. Nicméně, pomineme-li náklady na tento jeden rok, je zde zcela zřejmý nepoměr nákladů mezi rodinnou a ústavní péčí. Více než jednu třetinu částky 1 500 590 Kč, která postačí na výchovu dítěte ve fungující rodině až do jeho devatenácti let, vynaloží stát na péči v kojeneckém ústavu za jeden rok. Hodnota konečného účtu za ústavní výchovu dítěte pak převyší celkové výdaje rodiny téměř

čtyřnásobně. Následující podkapitola je věnována vyčíslení nákladů na realizaci projektu Babybox.

3.3 Sumarizace nákladů na zřízení a provoz sítě babyboxů

V této podkapitole se budu zabývat vyčíslením nákladů na vybudování sítě babyboxů, její provoz a údržbu ode dne zprovoznění prvního babyboxu až po datum 6. dubna 2014. V první řadě jsem se zaměřil na výpočet ceny za spotřebovanou energii ve výše zmíněném období a to aktuálního počtu šedesáti babyboxů. Z rozhovoru s panem Hessem vyplynulo, že jeden babybox za rok spotřebuje maximálně 1400 kilowatthodin (dále jen kWh) elektrické energie. Pro zvýšení přesnosti výpočtu bylo zapotřebí přepočítat roční spotřebu elektřiny na denní, viz tabulka č. 3.10.

Tabulka č. 3.10 Přepočet roční spotřeby elektřiny na spotřebu denní

Roční spotřeba elektřiny babyboxu		Denní spotřeba elektřiny	
1 400	kWh	3,84	kWh

Zdroj: HESS, L. *Co jste se v novinách nedočetli o babyboxech*, 2009, s. 9.

Dále bylo nutné stanovit průměrnou cenu elektřiny za 1 kWh v jednotlivých letech. Za tímto účelem jsem využil cenovou sazbu D02d. Jako průměry cen za jednotlivá časová období jsem zvolil průměrné sazby největšího tuzemského dodavatele, Českých energetických závodů (dále jen ČEZ). Průměrné ceny za jednotlivá období naleznete v tabulce č. 3.11.

Tabulka č. 3.11 Průměrné sazby za 1 kWh v letech 2005 až 2014

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Cena za kWh ČEZ (Kč)	1,88	3,58	3,8	4,04	4,48	4,35	4,61	4,75	5,49	4,92

Zdroj: *Jak se vyvíjí průměrná cena elektřiny?*, 2011, Dostupný z: <http://www.cenyenergie.cz/jak-se-vyviji-prumerna-cena-elektriny/>.

Následně bylo třeba vypočítat, kolik dní byly jednotlivé babyboxy v provozu od data otevření až do konce příslušného roku. Pro bližší informace viz příloha č. 9 (do výpočtů nejsou zahrnuty přestupné roky ani dny, kdy byly jednotlivé schránky mimo provoz kvůli poruše). Rovněž bylo nutné spočítat dny od začátku roku 2014 až do zmiňovaného data 6. dubna 2014. Viz tabulka č. 3.12.

Tabulka č. 3.12 Počet kWh od začátku roku 2014 do 6. dubna 2014 a cena spotřebované energie

Rok 2014	leden	únor	březen	duben	Dnů v provozu	Spotřeba el. v roce 2014 kWh	Cena provozu Kč	Zaokrouhlení
	31	28	31	6				
59 boxů	31	28	31	6	96	368,2	106 886,7	106 887
1 box							1 811,6	1 812

Dalším krokem bylo spočítat náklady na elektrickou energii za celé kalendářní roky, po které byly babyboxy otevřené k danému datu v provozu, viz následující tabulka č. 3.13.

Tabulka č. 3.13 Náklady na elektřinu za kalendářní roky.

	Počet babyboxů zprovozněných v roce 2005	2	
Rok	Cena energie za 1 kWh (Kč)	Cena energie za 1400 kWh (Kč)	Cena 1400 kWh × počet babyboxů (Kč)
2006	3,58	5 012	10 024
2007	3,8	5 320	10 640
2008	4,04	5 656	11 312
2009	4,48	6 272	12 544
2010	4,35	6 090	12 180
2011	4,61	6 454	12 908

2012	4,75	6 650	13 300
2013	5,49	7 686	15 372
Součet		49 140	98 280
	Počet babyboxů zprovozněných v roce 2006	1	
Rok	Cena energie za 1 kWh (Kč)	Cena energie za 1400 kWh (Kč)	Cena 1400 kWh × počet babyboxů (Kč)
2007	3,8	5 320	5 320
2008	4,04	5 656	5 656
2009	4,48	6 272	6 272
2010	4,35	6 090	6 090
2011	4,61	6 454	6 454
2012	4,75	6 650	6 650
2013	5,49	7 686	7 686
Součet		44 128	44 128
	Počet babyboxů zprovozněných v roce 2007	3	
Rok	Cena energie za 1 kWh (Kč)	Cena energie za 1400 kWh (Kč)	Cena 1400 kWh × počet babyboxů (Kč)
2008	4,04	5 656	16 968
2009	4,48	6 272	18 816
2010	4,35	6 090	18 270
2011	4,61	6 454	19 362
2012	4,75	6 650	19 950
2013	5,49	7 686	23 058
Součet		38 808	116 424
	Počet babyboxů zprovozněných v roce 2008	13	
Rok	Cena energie za 1 kWh (Kč)	Cena energie za 1400 kWh (Kč)	Cena 1400 kWh × počet babyboxů (Kč)
2009	4,48	6 272	81 536
2010	4,35	6 090	79 170
2011	4,61	6 454	83 902
2012	4,75	6 650	86 450
2013	5,49	7 686	99 918
Součet		33 152	430 976
	Počet babyboxů zprovozněných v roce 2009	11	
Rok	Cena energie za 1 kWh (Kč)	Cena energie za 1400 kWh (Kč)	Cena 1400 kWh × počet babyboxů (Kč)
2010	4,35	6 090	66 990

2011	4,61	6 454	70 994
2012	4,75	6 650	73 150
2013	5,49	7 686	84 546
Součet		26 880	295 680
	Počet babyboxů zprovozněných v roce 2010	11	
Rok	Cena energie za 1 kWh (Kč)	Cena energie za 1400 kWh (Kč)	Cena 1400 kWh × počet babyboxů (Kč)
2011	4,61	6 454	70 994
2012	4,75	6 650	73 150
2013	5,49	7 686	84 546
Součet		20 790	228 690
	Počet babyboxů zprovozněných v roce 2011	6	
Rok	Cena energie za 1 kWh (Kč)	Cena energie za 1400 kWh (Kč)	Cena 1400 kWh × počet babyboxů (Kč)
2012	4,75	6 650	39 900
2013	5,49	7 686	46 116
Součet		14 336	86 016
	Počet babyboxů zprovozněných v roce 2012	6	
Rok	Cena energie za 1 kWh (Kč)	Cena energie za 1400 kWh (Kč)	Cena 1400 kWh × počet babyboxů (Kč)
2013	5,49	7 686	46 116
Součet		7 686	46 116

Poté bylo třeba vyčíslit celkové provozní náklady, tedy sečíst náklady na první roky fungování jednotlivých babyboxů, cenu celých kalendářních let násobenou počtem babyboxů a náklady od začátku roku 2014 až po datum 6. dubna 2014. Viz tabulka č. 3.14. Pouze cena elektřiny pro všech šedesát babyboxů je 1 622 190 Kč.

Tabulka č. 3.14 Celkové náklady na elektřinu

		Náklady na provoz v roce (Kč)										Součet
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
2	boxy z roku 2005	1969	10024	10640	11312	12544	12180	12908	13300	15372	3624	103873
1	box z roku 2006		371	5320	5656	6272	6090	6454	6650	7686	1812	46311
3	boxy z roku 2007			3658	16968	18816	18270	19362	19950	23058	5436	125518

13	boxy z roku 2008				24468	81536	79170	83902	86450	99918	23556	479000
11	boxy z roku 2009					37340	66990	70994	73150	84546	19932	352952
11	boxy z roku 2010						37174	70994	73150	84546	19932	285796
6	boxy z roku 2011							18955	39900	46116	10872	115843
6	boxy z roku 2012								20169	46116	10872	77157
6	boxy z roku 2013									24132	10872	35004
1	box z roku 2014										736	736
60	Celkový součet											1622190

Dalším krokem při stanovení celkových nákladů, zřízení a provoz schránek na děti byl výpočet nákladů na servis babyboxů. Podle pana Hesse je třeba ročně provést údržbu u šesti babyboxů, což je spojeno s částkou 500 000 Kč. Budu proto vycházet z tohoto předpokladu. Koncem roku 2007 otevřel Ludvík Hess šestý babybox, proto budu náklady na servis počítat od začátku roku 2008 a rovněž nezapočítávám začátek roku 2014, viz tabulka č. 3.15. Cena údržba schránek na děti byla, v rozmezí let 2008 až 2013, 3 000 000 Kč.

Tabulka č. 3.15 Celkové náklady na servis

	Roční náklady na údržbu babyboxů (Kč)
2008	500 000
2009	500 000
2010	500 000
2011	500 000
2012	500 000
2013	500 000
Součet	3 000 000

Dále následoval výpočet pořizovacích nákladů babyboxů, přičemž pan Hess uvedl, že jedna schránka na děti stojí 250 000 Kč. Babyboxů bylo instalováno šedesát a dvě schránky na děti byly vyměněny za babyboxy nové generace. Viz tabulka č. 3.16. Jak je

možné vyčíst z této tabulky, celkové zřizovací náklady jsou nejvýznamnější položkou, která činí 15 500 000 Kč.

Tabulka č. 3.16 Celkové pořizovací náklady babyboxů

Zřizovací náklady babyboxů (Kč)	
1 babybox	250 000
60 babyboxů	15 000 000
2 vyměněné	500 000
Součet	15 500 000

Souhrnná suma je součtem nákladů na elektřinu, servis a pořizovacích nákladů. Po sečtení těchto tří položek získáme částku 20 122 190 Kč, která představuje celkové náklady na provoz, údržbu a zřizování nových schránek na odkládání nechtěných dětí od otevření prvního babyboxu v roce 2005 až po stanovené datum 6. dubna 2014. Viz tabulka č. 3.17.

Tabulka č. 3.17 Souhrnná částka

Souhrnná částka	Kč
Roční náklady na údržbu babyboxů	3 000 000
Zřizovací náklady babyboxů	15 500 000
Celkové náklady na energii	1 622 190
Celkový součet	20 122 190

Výše uvedená data dokládají, že odložení dítěte do babyboxu z důvodu nízkých příjmů rodičů, nebo matky samoživitelky s minimální mzdou, je rozhodnutí, které lze podložit racionálními argumenty, protože i vstupní investice na první rok s dítětem je pro člověka s podprůměrným příjmem skutečně nemalá. Vzpomenuli-li jeden z hlavních argumentů odpůrce babyboxů Františka Schneiberga, který tvrdil, že o děti z babyboxů nebude ze strany pěstounů, či osvojitelů, zájem a zůstanou v ústavu na účet státu, pak je

třeba uznat, že náklady na tuto formu výchovy jsou skutečně velmi vysoké. Nicméně i v případě, že připustím finanční náročnost ústavní péče, se nelze s argumentem odpůrce ztotožnit, neboť ve srovnání s hodnotou zachráněného života jsou peněžní výdaje vždy až na tom posledním místě. Navíc tento argument pana Schneiberga se, stejně jako řada dalších, postupem času nepotvrdil, protože lze s vysokou mírou pravděpodobnosti předpokládat, že děti z babyboxů buď putovaly do adoptivní rodiny, nebo se vrátily ke své matce, pouze jedno dítě prokazatelně zemřelo. Vyčíslení nákladů na vytvoření, provoz a údržbu sítě babyboxů jsem připojil především z toho důvodu, abych přiblížil ekonomickou náročnost tohoto projektu.

Z výše uvedeného lze tedy kvantifikovat „náklady“ na záchranu jednoho dítěte odloženého do babyboxu. Tyto náklady ke dni 6. dubna 2014 představovaly částku 193 482,59 Kč. Největším překvapením tedy je, že průměrné náklady na záchranu jednoho dítěte vyčerpané ke dni 6. dubna 2014 jsou v podstatě pakatelní. V následující kapitole se zaměřím na legislativu a práva dětí odložených do babyboxu.

4 LEGISLATIVA OŠETŘUJÍCÍ PRÁVA DĚTÍ ODLOŽENÝCH DO BABYBOXŮ

V předcházející kapitole jsem se zabýval vyčíslením nákladů na rodinnou a ústavní péči o dítě. Dále jsem se zaměřil na výpočet nákladů na zřízení, provoz a údržbu sítě babyboxů, jejichž hodnotu jsem následně přepočítal na současný počet přeživších dětí, odložených do těchto schránek. Nyní se budu zabývat legislativou, jež upravuje práva dítěte vloženého do babyboxu a postup orgánů v případě, že k odložení dítěte do schránky dojde. V závěru kapitoly provedu v souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku komparaci této nové legislativy se zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině, přičemž se zaměřím na změny v oblasti, která se týká osvojení dítěte z babyboxu.

4.1 Legislativa ošetřující práva dítěte vloženého do babyboxu a následný postup zainteresovaných orgánů

V následujících podkapitolách se zaměřím na popis legislativy upravující práva novorozence vloženého do schránky na odkládání nechtěných dětí. Přiblížím zde vybrané části mezinárodní Úmluvy o právech dítěte a podstatné části české legislativy. Poté podrobněji popíšu postup kompetentních orgánů při zajištění náležité péče o dítě odložené do babyboxu.

4.1.1 Legislativa ošetřující práva dítěte odloženého do babyboxu

V rámci mezinárodní legislativy a úmluv je v tomto případě nejdůležitější Úmluva o právech dítěte. Dle prvního článku Úmluvy je dítětem každá lidská bytost, která nedovršila osmnáctý rok života, ovšem pouze za podmínek, podle kterých právo nestanoví jinou hranici zletilosti. Dle prvního odstavce druhého článku jsou všechny členské státy této úmluvy vázány povinností zajistit práva stanovená touto úmluvou všem dětem, které se nacházejí v jejich jurisdikci, a to bez jakékoli diskriminace podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního, etnického

nebo sociálního původu, majetku, tělesné nebo duševní nezpůsobilosti, rodu a jiného postavení dítěte, jeho rodičů nebo zákonných zástupců. Na základě znění prvního odstavce článku tři musí být zájem dítěte na předním místě při kterékoliv činnosti spojené s dětmi, ať už je tato činnost uskutečňována veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnými orgány. [28]

Podle článku šest, odstavců jedna a dvě uznávají všichni členové této úmluvy přirozené právo dítěte na život a jsou povinni je zabezpečit. Článek sedm ve svém prvním odstavci zakládá dítěti právo na registraci ihned po narození a zajišťuje také práva na jméno, státní příslušnost, a pokud to je možné, právo znát své rodiče a právo na jejich péči. Na základě znění prvního odstavce článku devět jsou členské státy této úmluvy povinny zabezpečit, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže kompetentní úřady v souladu se soudním rozhodnutím a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že je tato separace nezbytná pro zajištění zájmů dítěte. Toto rozhodnutí je nezbytné v případě, pokud jde o zneužívání nebo zanedbávání dítěte rodiči nebo žijí-li rodiče odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte. [28]

Podle prvního a druhého odstavce článku dvacet má dítě právo na zvláštní ochrannou pomoc, jež mu zajistí stát v případě, kdy se dítě ocitne dočasně nebo trvale mimo své rodinné prostředí. Členské státy úmluvy zajistí v takovýchto případech v souladu s vnitrostátním zákonodárstvím náhradní péči. Státy, které jsou vázány touto úmluvou, povolují dle článku dvacet jedna systém osvojení a zároveň zabezpečí, aby se v první řadě bral v úvahu zájem dítěte. Podle písmene a) tohoto článku členové úmluvy zajistí, aby osvojení dítěte povolily pouze k tomu kompetentními orgány, které v souladu s příslušnou legislativou a ve stanoveném řízení určí, a to podle všech odpovídajících a spolehlivých informací, že osvojení je možné provést z hlediska postavení dítěte ve vztahu k rodičům, příbuzným a zákonným zástupcům a že, zainteresované strany daly vědomý souhlas s osvojením. [28]

Článek dvacet čtyři ve svém prvním odstavci stanovuje povinnost pro členy úmluvy uznat právo dítěte na dosažení nejvyšší možné úrovně zdravotního stavu a na využívání rehabilitačních a léčebných zařízení. Členské státy zároveň musí zabezpečit, aby žádnému dítěti nebylo odepřeno právo na přístup k takovým zdravotnickým službám. Ve druhém odstavci je zakotvena povinnost členských států dohlížet nad naplňováním těchto práv a prosazovat:

- snižování kojenecké a dětské úmrtnosti,
- zajištění nezbytné lékařské pomoci a zdravotní péče pro všechny děti s důrazem na rozvoj základní lékařské péče. [28]

V české legislativě jsou práva dítěte odloženého do babyboxu upravena v Listině základních práv a svobod, konkrétně v článku šest, kdy první odstavec stanovuje, že každý má právo na život. V druhém odstavci je také zakotveno právo na ochranu života, a to ještě před narozením. Článek třicet dva Listiny základních práv a svobod ve svém prvním odstavci garantuje zákonnou ochranu rodičovství a rodiny a zároveň zaručuje zvláštní ochranu dětí a mladistvých. Třetí odstavec téhož článku dává dětem narozeným v manželství i mimo ně stejná práva. [26]

Jedno ze základních práv dával až do nedávna dítěti zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů, který v § 7 vymezil účastníky občanskoprávních vztahů tak, že způsobilost fyzické osoby k právům a povinnostem vzniká jejím narozením, přičemž toto právo přisuzuje i počatému dítěti, pakliže se narodí živé. [3]

Pokud k dítěti do babyboxu nebyly přiloženy žádné dokumenty dokládající jeho totožnost, tím pádem také totožnost rodičů, pak má toto dítě podle § 26 občanského zákoníku nárok na zákonné zastoupení, protože není způsobilé k právním úkonům. Donedávna platný zákon č. 94/1963 Sb., o rodině (dále jen ZR) ukládal toto právo rodičům dítěte podle § 36. Ovšem za podmínky, že jsou rodiče neznámí, je třeba stanovit zákonného zástupce podle § 37 ZR. Zde je uvedeno, že pokud není možné, aby dítě zastupovali jeho rodiče, pak soud ustanoví dítěti opatrovníka, jenž bude dítě v řízení nebo při určitých právních úkonech zastupovat. Tímto opatrovníkem je obvykle stanoven orgán sociálně-právní ochrany dětí. [3]

Dalším zákonem upravujícím práva takto odloženého dítěte je zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen SPO). V prvním odstavci § 1 SPO se uvádí, že sociálně právní ochranou dětí je:

- zajištění práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,
- dosažení oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,
- působení na obnovu narušených funkcí rodiny.

Na základě znění § 5 SPO je elementárním principem sociálně právní ochrany sledování zájmů a blaha dítěte. Podle prvního odstavce § 2 tohoto zákona se za dítě považuje nezletilá osoba. Podle § 17 tohoto zákona plní funkci opatrovníka a poručníka obecní úřad obce s rozšířenou působností. Díky této pravomoci činí neodkladné úkony, jako zákonný zástupce, přičemž postupuje tak, aby všechna opatření byla v zájmu dítěte. Tuto roli plní v době, kdy ještě dítěti nebyl ustanoven poručník nebo dokud se ustanovený poručník neujme své funkce. [3], [31]

Výše zmíněné právo dítěte na identitu v české legislativě upravuje zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, konkrétně druhý odstavec § 17. Zde je stanoveno, že zápis do knihy narození v případě dítěte nezjištěné totožnosti se provede na základě informací zjištěných policií a zprávy lékaře, která bude obsahovat údaje o pohlaví a pravděpodobném datu narození dítěte. [30]

Právo dítěte z babyboxu na občanství zajišťuje zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky, který v § 3 písmenu d) stanovuje, že státní občanství České republiky se nabývá nalezením na území České republiky. [29]

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění stanovuje, že zdravotní služby, jež jsou poskytovány v dětských domovech pro děti do 3 let věku zdravotníky, kteří jsou zaměstnanci poskytovatele zdravotních služeb v tomto zdravotnickém zařízení, se hradí z rozpočtu zřizovatele. Je zde také zaručeno právo na hrazení zdravotnické záchranné služby z rozpočtu zřizovatele. [33]

4.1.2 Postup zainteresovaných orgánů po odložení dítěte do babyboxu

V případě, kdy matka, nebo rodiče, odloží dítě do babyboxu, je třeba okamžitě převést tohoto novorozence do zdravotnického zařízení, které mu musí poskytnout náležitou zdravotní péči. Nemocnice je, dle pátého odstavce § 10 SPO, povinna o dítěti, které rodiče odložili do babyboxu, okamžitě informovat místně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí. Tímto orgánem sociálně-právní ochrany dětí je dle písmen a) a b) prvního odstavce § 4 SPO místně příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností a obecní úřad, do jehož kompetence schránka na děti spadá. Tento a následující postup se užije, v případě, kdy není známa totožnost dítěte. [1], [3], [33]

Příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí zváží konkrétní situaci, zdravotní stav a věk dítěte. V závislosti na zjištěných faktech následně podá podle § 16 SPO podnět soudu na vydání předběžného opatření. Díky předběžnému opatření, které vychází z § 76a občanského soudního řádu, bude dítě svěřeno do péče fyzické osoby, tedy žadatele o osvojení, nebo pěstouna z evidence žadatelů. Tímto opatřením může soud dítě rovněž umístit do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (klokánky) či kojeneckého ústavu. Soud zároveň stanoví dítěti poručníka v souladu s § 78 a 79 ZR. Nemocnice, do které bylo dítě z babyboxu převezeno, zajistí všechna zdravotní vyšetření, nezbytná k založení zdravotní dokumentace dítěte. [1], [3], [31], [33]

V případě, že nic nebrání tomu, aby mohlo být dítě umístěno do náhradní rodinné péče, vyhledá obecní úřad s rozšířenou působností dle prvního odstavce § 21 SPO z evidence prověřených žadatelů o osvojení a pěstounskou péči vyhovující žadatele. Poté je osloví, provede s nimi pohovor, při kterém je upozorní na skutečnosti vyplývající ze zdravotnické a jiné dokumentace dítěte, na případnou absenci některých vyšetření, na možná rizika z toho plynoucí. Také je na základě prvního odstavce § 11 písmene d) SPO právně poučí o specifčnosti situace, kdy například rodiče dítěte dosud nevyjádřili souhlas s osvojením, na základě znění druhého odstavce § 67 ZR, a ani soud zatím neurčil nezájem o dítě, podle prvního a druhého odstavce § 68 ZR, a o možnosti vrácení dítěte biologickým rodičům v případě, že by se o ně přihlásili. [1], [3], [31], [33]

Ovšem v případě, kdy je totožnost dítěte známá, matka do babyboxu přiložila rodný list či očkovací průkaz, nebo jeden z rodičů kontaktoval příslušné orgány sociálně-právní ochrany, zdravotnické zařízení či jiný subjekt a identifikoval své dítě, bude takovou záležitost řešit příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností a obecní úřad podle místa trvalého pobytu dítěte. [1]

Obecní úřad s rozšířenou působností nejprve osloví rodiče dítěte s nabídkou spolupráce při řešení tíživé situace, v níž se rodina nachází podle znění prvního odstavce § 11 písmene a) SPO. Zajistí rodičům dítěte veškerou možnou pomoc a podporu v případě, že se rozhodnou dítě si ponechat, na základě téhož odstavce a paragrafu, písmene b). Pokud není návrat dítěte do jeho vlastní rodiny možný, potom bude kompetentní orgán sociálně-právní ochrany dětí postupovat s ohledem na perspektivu dítěte a jeho rodiny. Především se pokusí zajistit souhlas obou rodičů s osvojením v souladu se zněním druhého odstavce § 67 ZR. Pakliže rodiče nebudou souhlasit s osvojením a rovněž o dítě neprojeví

zájem po dobu, kterou stanovuje v prvním odstavci § 68 zákon o rodině, pak bude v závislosti na situaci použito ustanovení písmene a) nebo b) tohoto paragrafu. Poté kompetentní orgán sociálně-právní ochrany dětí učiní taková opatření, aby se dítě v co nejkratším čase ocitlo ve vhodné náhradní rodině podle prvního odstavce § 19 písmene a) SPO a druhého odstavce § 69 ZR. V souladu s prvním odstavcem § 69 ZR musí být dítě v rodině osvojitelů po dobu tří měsíců, než dá soud svolení s osvojením. Je třeba připomenout, že se podle prvního odstavce § 64 ZR osvojiteli mohou stát pouze fyzické osoby, které zaručují způsobem svého života, že osvojení bude ku prospěchu dítěte i společnosti. Pokud je osvojenec mladší jednoho roku, pak se jedná o osvojení zrušitelné. [1], [3], [31], [33]

Podle § 69a ZR musí soud před rozhodnutím o osvojení poučit osvojitele o účelu, obsahu a důsledcích osvojení. V souladu se zněním § 70 ZR je soud povinen zjistit na dle lékařského vyšetření a dalších nutných vyšetření zdravotní stav osvojitelů, jejich osobnostní možnosti a motivaci k osvojení a posoudit, jestli nejsou dispozice osvojitelů v rozporu s účelem osvojení. S výsledkem šetření pak seznámí osvojitele i zákonného zástupce osvojenice. Soud je dále povinen zjistit zdravotní stav osvojenice a s výsledky svého zjištění seznámit osvojitele i zákonného zástupce osvojenice. Soud je rovněž povinen vyžádat si vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který zde vystupuje jako opatrovník a poručník dítěte dle § 17 SPO. Podle prvního odstavce § 72 ZR osvojením zanikají práva a povinnosti mezi osvojenecem a jeho původní rodinou. Současně zanikají rovněž práva a povinnosti opatrovníka, nebo poručníka, který byl ustanoven, aby zajistil výkon práv a povinností za rodiče. [3], [31], [33]

V okamžiku, kdy soud odsouhlasí osvojení, vzniká mezi osvojeným a osvojitelem stejný poměr, jako mezi rodiči a dětmi, a mezi osvojenecem a příbuznými osvojitele zároveň vzniká poměr příbuzenský. Dítě zároveň nese dle § 71 ZR příjmení osvojitele. Osvojitelé pak nesou rodičovskou zodpovědnost při výchově dítěte v souladu s § 31 až 37b ZR. [3], [31]

Na základě výše zmíněných faktů lze konstatovat, že se v případě odložení dítěte do babyboxu skutečně jedná o krok rodičů, který je v souladu s právem. Nicméně je třeba připomenout, že se vzhledem k postavení matky, nebo rodičů, jedná o akt, který v České republice funguje až jako poslední, krizová možnost, kdy se rodiče o své dítě nemohou postarat a v kontaktu s příslušnými úřady jim brání závažné okolnosti.

4.2 Komparace zákona o rodině a nového občanského zákoníku

Tato podkapitola je věnována změnám legislativy upravující osvojení dítěte vloženého do babyboxu. Na následujících stránkách provedu komparaci vybraných paragrafů ze zákona o rodině a nového občanského zákoníku. Ve starém zákoně o rodině je osvojení upraveno paragrafy 63 až 77 v hlavě čtvrté. V novém občanském zákoníku (dále jen NOZ) je osvojení upraveno v druhém oddíle druhého dílu, který spadá pod hlavu dvě, a to paragrafy 794 až 854. Je tedy zjevné, že současná legislativa ošetřuje záležitost osvojení mnohem podrobněji.

Na základě prvního odstavce § 63 ZR vzniká osvojením mezi osvojovaným a osvojitelem poměr, jako mezi rodiči a dětmi, a mezi osvojovaným a příbuznými osvojitele poměr příbuzenský. Osvojitelé mají vůči osvojenci rodičovskou odpovědnost v souladu s § 31 až 37b ZR. Nová legislativa uvádí v § 794 pouze, že osvojení je považováno za přijetí cizí osoby za vlastní. Druhý odstavec paragrafu 832 NOZ přisuzuje osvojitelům rodičovskou odpovědnost. V tomto bodě tedy neexistuje mezi starým zákonem o rodině a novým občanským zákoníkem po faktické stránce zásadní rozdíl. [31], [34]

Podle paragrafů 64 a 65 ZR se osvojiteli mohou stát pouze fyzické osoby, jež svým způsobem života zaručují, že osvojení bude ku prospěchu dítěte i společnosti. Dále je zde uvedeno, že osvojitelem může být pouze osoba způsobilá k právním úkonům. Druhý ze zmíněných paragrafů stanovuje, že mezi osvojitelem a osvojencem musí být přiměřený věkový rozdíl. V souladu s paragrafy 799 a 803 NOZ může být osvojitelem jen zletilá a svéprávná osoba, pokud svými vlastnostmi a způsobem života, a také důvody a pohnutkami, jež jí vedou k osvojení, zaručí, že bude pro osvojované dítě dobrým rodičem. Přitom nesmí být zdravotní stav osvojitele, případně osvojitelů, zásadní překážkou v péči o osvojence. Nově NOZ stanovuje, že až na výjimky musí být mezi osvojitelem a osvojovaným přiměřený věkový rozdíl, a sice ne menší než šestnáct let. Taxativní stanovení věkového rozdílu je v tomto případě jedinou novinkou. NOZ již nepoužívá termín fyzická osoba, ve všech ostatních případech se jedná pouze o drobné změny užití terminologie. [31], [34]

V § 66 ZR je uvedeno, že pouze manželé mohou osvojit dítě jako společné. Pokud je osvojitel manželem, pak potřebuje k osvojení souhlas druhého manžela. Pakliže druhý z manželů pozbyl svéprávnosti, nebo brání-li získání souhlasu těžko překonatelná

překážka, není tento souhlas nutný. Paragrafy 800 a 801 NOZ stanovují, že osvojiteli mohou být manželé, popřípadě i jeden z manželů. V situaci, kdy dítě osvojují manželé, pak podávají tento návrh společně, jako společní osvojitelé. Ve výjimečných případech může dítě osvojit i jiná osoba. Je-li tomu tak, potom soud rozhodne, že se z matriky vypustí zápis o druhém rodiči. Paragraf 801 NOZ nařizuje soudu zhodnotit, není-li osvojení v rozporu se zájmy dětí osvojitele, pokud je osvojitel rodičem. Dle § 805 NOZ nelze o osvojení rozhodnout, mimo souhlasu jiných osob, bez souhlasu manžela osvojitele. Stará a nová legislativa se zde shoduje v podání společné žádosti o osvojení v případě manželů. Nově se zde objevuje nařízení, podle kterého musí soud zhodnotit rozpor mezi zájmy dětí osvojitele a osvojením. [31], [34]

V souladu s prvním odstavcem § 68 ZR není třeba při osvojení souhlasu rodičů dítěte, pokud po dobu minimálně šesti měsíců soustavně neprojevovali skutečný zájem o dítě, především tak, že dítě pravidelně nenavštěvovali, neplnili pravidelně a dobrovolně vyživovací povinnost vůči dítěti a zároveň neprojevili snahu napravit podle svých možností své rodinné a sociální poměry, aby se mohli o své dítě postarat. To samé platí v případě, kdy po dobu nejméně dvou měsíců od narození dítěte rodiče neprojevili o dítě žádný zájem, i když jim v projevení zájmu nebránila zásadní překážka. Dle ustanovení § 819 a 820 NOZ není potřebný souhlas s osvojením v případě rodiče, který očividně nejeví o své dítě zájem. Očividný nezájem rodič projevuje v okamžiku, kdy úmyslně neplní rodičovské povinnosti a nevykazuje snahu svůj zájem projevit. Tato situace musí podle § 820 NOZ trvat nejméně 3 měsíce, od doby, kdy rodič svůj zájem naposledy projevil. Oproti původnímu zákonu je zde jasně patrný rozdíl ve výrazném zkrácení lhůty projevení nezájmu. [31], [34]

Podle znění § 797 NOZ se na základě rozhodnutí soudu zapíše osvojitel, či osvojitelé, do matriky jako rodič, nebo rodiče dítěte. Toto bylo možné pouze při nezrušitelném osvojení dle prvního odstavce § 74 ZR, který stanovuje, že osvojení může být provedeno tím způsobem, že soud na návrh osvojitele rozhodne, aby byl osvojitel zapsán v matrice jako rodič dítěte. Nová legislativa ve druhém odstavci § 840 uvádí, že osvojení nelze zrušit poté, co uplynou tři roky od souhlasu s osvojením. Toto ustanovení neplatí, pokud bylo osvojení nezákonné. Toto je jedno z nejdůležitějších nových ustanovení pro lidi, kteří osvojí dítě z babyboxu. [31], [34]

I vzhledem k uváděnému nepoměru úpravy osvojení mezi zákonem o rodině a novým občanským zákoníkem nelze v této podkapitole zmínit všechny změny, které na přelomu roku 2014 přišly. Podle svého uvážení jsem zvolil komparaci paragrafů vymezujících základní pojmy a předpoklady pro osvojení. Dále jsem vybral z mého pohledu nejdůležitější změny v pasážích o osvojení, které se dotýkají dětí z babyboxu. Tato kapitola je zároveň částečně poplatná době, v které byla napsána. Dne 1. ledna 2014 se rušil zákon o rodině, který byl nahrazen novým občanským zákoníkem. Nicméně babyboxy fungovaly na základě zákona o rodině od roku 2005, proto jsem se rozhodl, že tento zákon použiji a přelom roku 2013 překlenu touto komparací zásadních změn. Jak jsem již výše uvedl babyboxy jsou jednoznačně právním řešením krizové situace, ve které se ocitlo již 105 matek. Z výše uvedené komparace vyplývají určité změny, z nichž je nejdůležitější taxativní vymezení věkového rozdílu mezi osvojitelem a osvojovaným a především nové ustanovení o nezrušitelnosti osvojení po uplynutí tří let, kdy je dítě v rodině osvojitele.

V závěru této kapitoly považuji za potřebné uvést příklad krajního řešení situace matkou nechtěného dítěte mimo rámec zákona. Na začátku dubna byla plzeňským krajským soudem odsouzena k trestu šestnácti a půl roku nepodmíněně žena za pokus o úkladnou vraždu své holčičky. Tu pohodila minulý rok do kontejneru v Chebu. Podle obžaloby žena tento čin plánovala, protože holčičku zabalenou do dvou igelitových tašek společně s odpadky vyhodila daleko od místa, kde bydlela. Dítě se podařilo zachránit a v současnosti žije s pěstouny. Vzhledem k tomuto případu je pro všechny matky s nechtěným dítětem skutečně velmi důležité vážít jakou cestu si vyberou, zda vyberou zákonnou cestu dítěte do nové rodiny, nebo jestli budou samy souzeny podle zákona.

5 ZÁVĚR

Na základě výše zmíněných faktů a zjištění lze konstatovat, že se mi podařilo splnit cíl, který jsem si vytyčil. Jak bylo zmíněno výše, historie péče o osiřelé a nechtěné děti sahá až do starověku. Způsob řešení situace, kdy se matce narodilo nechtěné nebo defektní dítě byl tehdy ovšem poměrně drastický. V postupu času se ale tyto metody vyvíjely a přecházely pod kompetence obcí a církví, které již v osmém století přišly s prvním předchůdcem babyboxu. V mnohých evropských státech se od středověku až po novověk rozvíjel velmi důmyslný systém péče o nechtěné děti a Habsburská monarchie nebyla výjimkou. Od církví postupně starost o nechtěné děti přešla na stát a byla rovněž upravena zákony v té podobě, jak je známe dnes.

Projekt dnešních babyboxů v České republice měl ve svém počátku hektický průběh, ale dnes po deseti letech existuje síť babyboxů rozmístěných po celé České republice. Původním záměrem zakladatele bylo otevřít dvacet schránek na děti a v současnosti jich bylo otevřeno již šedesát. Za dobu jejich existence do nich bylo odloženo 105 dětí, které se buď vrátily ke své matce, nebo našly náhradní rodinu. Z těchto dětí bohužel jedno zemřelo kvůli vrozené vadě a o osudu druhého, které rodiče odložili jako nedonošené, není nic známo. Vzhledem k tomu, že babyboxy poskytly šanci na život více než stovce dětí lze konstatovat, že svůj účel plní. Při propagaci tohoto projektu hrála média významnou roli, protože byla u všeho podstatného, co se v souvislosti s touto tematikou událo. Je třeba připomenout, že některé sdělovací prostředky překročily při šíření informací hranice novinářské etiky, když žádaly matku první holčičky odložené do babyboxu, aby si ji vzala zpět.

Podle výsledků statistického šetření v druhé kapitole, lze jednoznačně říci, že pokud se jedná o matku samoživitelku s minimální mzdou, pak jsou pro ni ekonomické náklady na výchovu dítěte příliš vysoké. Nicméně srovnáme-li náklady na výchovu dítěte v rodině a ústavní péči, pak jsou náklady na ústavní výchovu téměř čtyřikrát vyšší. Ekonomické náklady samotného projektu Babybox přesáhly, dle mé analýzy, částku dvaceti milionů korun českých, avšak vzhledem k počtu zachráněných dětí jde o částku malou.

Z hlediska právní stránky této problematiky se v případě odložení dítěte do babyboxu jedná o postup, který je v souladu s právem a rodiče se při něm nedopouštějí žádného trestného činu, jako dokládá i posudek Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky. Novelizace platné legislativy na přelomu roku přinesla dle komparace právních předpisů změnu především v taxativním stanovení věkového rozdílu mezi osvojeným a osvojitelem a ustanovení, podle kterého se osvojení stává nezrušitelným po uplynutí tří let od souhlasu soudu s osvojením.

Z dostupných pramenů plyne, že se vyčíslením ekonomických nákladů na realizaci projektu Babybox a také komparací částí legislativy týkající se změn v problematice osvojení dítěte z babyboxu zatím nikdo komplexně nezabýval. Velmi zajímavé by v souvislosti s tímto tématem bylo zaměřit se na legislativní rozdíly při postupu zainteresovaných orgánů v případě diskrétního porodu, který je pro matku nechtěného dítěte další alternativní cestou. Dále by bylo zajímavé rozkrýt důvody toho, proč je ústavní péče výrazně dražší než ta rodinná. Je také nasnadě, že ekonomické kalkulace nákladovosti projektu se budou dále měnit ve vazbě na počty odložených dětí, rozšiřování a obnovu sítě babyboxů. Pan Hess v současnosti počítá s možností rozšířit počet babyboxů až na sedmdesát, přičemž bude třeba renovovat více než čtyřicet původních schránek na děti, které jsou již v současnosti nahrazovány babyboxy nové generace.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knihy

- [1] HESS, Ludvík. *Co jste se v novinách nedočetli o babyboxech*. Praha: Petrklíč, 2009. 175 s. ISBN 978-80-7229-233-2.
- [2] HESS, Ludvík. *Stařec a kuře*. Praha: Petrklíč, 2011. 202 s. ISBN 978-80-7229-279-0.
- [3] NOVOTNÁ, Věra a Vladimír FREJT. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. 256 s. ISBN 978-80-86723-77-8.
- [4] NOVOTNÁ, Věra. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. *Náhradní rodinná péče*. *Československý časopis*, č.1/2000, ročník III., Praha: Portál, 2000. ISSN 1212-3765.

Elektronické publikace a zdroje

- [5] BABYBOX. *Babybox: Bude babybox v Nemocnici Havlíčkův Brod? Letos, jak nemocnice slíbila před deseti dny? Nebo příští rok, jak mi píše dnes?* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2012&m=5&d=4>.
- [6] BABYBOX. *Babybox: Bude první schránka opravdu na budově „Zemské porodnice v Apolinářské?* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv#a>.
- [7] BABYBOX. *Babybox: CENTRA a. s. je hlavním dárcem 33. babyboxu na radnici v Praze 2* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2010&m=2&d=19>.
- [8] BABYBOX. *Babybox: CEPS a. s. se stará o postup stavby azylového domu babyboxu!* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2013&m=8&d=1>.
- [9] BABYBOX. *Babybox: Děťátko číslo 26 v českých babyboxech, respektive 13 v GynCentru v Hloubětíně* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2009&m=10&d=21>.

- [10] BABYBOX. *Babybox: Dopis třiceti europoslanců z ČR, SR, Polska, Maďarska, Německa, Finska a Itálie Výboru OSN* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2011&m=8&d=4>.
- [11] BABYBOX. *Babybox: Doplnění Metodického pokynu MPSV k babyboxům z 16. 3. 2006* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2011&m=11&d=22>.
- [12] BABYBOX. *Babybox: Havlíčkův Brod v současné době babybox nepotřebuje, prohlásila MUDr. Magdalena Weberová-Chvilová, dětská lékařka havlíčkobrodské nemocnice, zřejmě za všechny občany města. Opravdu za všechny?* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2012&m=4&d=19>.
- [13] BABYBOX. *Babybox: Hejtmanka Emmerová chystá knihu o babyboxech – zpráva ČTK* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2009&m=8&d=13>.
- [14] BABYBOX. *Babybox: Jednalo se o osudu babyboxů!* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2012&m=1&d=9>.
- [15] BABYBOX. *Babybox: Maminka Richarda Lví srdce* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2009&m=10&d=24>.
- [16] BABYBOX. *Babybox: Milada Emmerová bude v Klatovech* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2009&m=4&d=7>.
- [17] BABYBOX. *Babybox: Milada Emmerová otevřela babybox v Klatovech!* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2009&m=4&d=15>.
- [18] BABYBOX. *Babybox: První babybox na domově senior otevřeme v Táboře!* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2013&m=1&d=6>.
- [19] BABYBOX. *Babybox: Senát fandí babyboxům!* [online]. Babybox [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2011&m=8&d=29>.

- [20] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů 4. čtvrtletí 2013* [online]. CSÚ [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/3005-13>.
- [21] HESS, Ludvík. *Ludvík Hess aktuality* [online]. 2012 [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.hess.cz/aktuality.php?nr=1>.
- [22] JÍCHOVÁ, Pavlína; MACHÁLEK, Emil. *Současný stav schránek umožňujících odložení dítěte ve světě* [online]. 2011 [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=problematika>.
- [23] MACELA, Miloslav. Rozbor nákladů jednotlivých typů služeb péče o ohrožené děti. *Deník veřejné správy* [online]. 2014, [cit. 2014-08-04]. ISSN 1213-6336. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6642305>.
- [24] MACHÁLEK, Emil. *Emil Machálek o příznivci babyboxů císaři Josefu II.* [online]. 2011 [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=odpurci-priznivci#a>.
- [25] MACHÁLEK, Emil. *Z historie* [online]. 2011 [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=problematika>.
- [26] Předpis č. 2 ze dne 16. prosince 1992 Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky. In: Sbírka zákonů České republiky. 1992, částka 1. Dostupný také z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.
- [27] SAMOJSKÁ, Kateřina. *Dějiny domů čp. 1189, 1190 a 1191 mezi ulicemi Soukenická a Klimentská na Novém Městě pražském a založení nalezince s porodnicí.* [online]. 2011 [cit. 2014-03-07]. Dostupný z: <http://www.babybox.cz/?p=problematika>.
- [28] Úmluva o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989. 1989. Dostupná také z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>.
- [29] Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky) In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 77. Dostupný také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186#cast1-hlava2>.

- [30] Zákon č. 301 ze dne 2. srpna 2000 o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2000, částka 85, s. 5873-5893. Dostupný také z: <http://www.mvcr.cz/soubor/sb123-08-pdf.aspx>. ISSN 1211-1244.
- [31] Zákon č. 94 ze dne 4. prosince 1963 o rodině In: Sbírka zákonů České republiky. 1963, částka 53.
<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=48~2F1997&rpp=15#seznam>.
- [32] Zákon č. 359 ze dne 9. prosince 1999 o sociálně právní ochraně dětí. In: Sbírka zákonů České republiky. 1999, částka 111. Dostupný také z:
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>.
- [33] Zákon č. 48 ze dne 7. března 1997 o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů In: Sbírka zákonů České republiky. 1997, částka 16. <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=48~2F1997&rpp=15#seznam>.
- [34] Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2012, částka 33. Dostupný také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.

SEZNAM ZKRATEK

Použité znaky a jednotky:

§	paragraf
Kč	Koruna česká
kWh	kilowatthodina

Použité zkratky:

ČEZ	České energetické závody
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MZČR	Ministerstvo zdravotnictví České republiky
NOZ	nový občanský zákoník
OSN	Organizace spojených národů
Sb.	Sbírky
SPO	zákon o sociálně-právní ochraně dětí
UPT	umělé přerušení těhotenství
VFN	Všeobecná fakultní nemocnice
ZDVOP	zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
ZR	zákon o rodině

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;

- беру на ве́домі, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);

- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;

- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
jméno a příjmení studenta